

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्य

वार्षिक रु. १५/- प्रति रु. २।-

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको
एक मात्र मासिक पत्रिका

गुरु पुन्ही

लुमिवनी, सिद्धार्थ जन्म

आनन्दकुण्डा भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

बुद्ध सम्बत् २५२५	—	आवाढ पूर्णमा	विक्रम सम्बत् २०३८	—	असार
नेपाल सम्बत् ११०१	—	दिल्लागा	1981 A. D.	—	July
वर्ष ९	—	अंक ३	Vol. 9	—	No. 3

विषय-सूची

नेपाली

चतुमट्ट जातक-	साभार जातक संग्रह	२
भगवान् बुद्धको दिनचर्या-	भिक्षु धर्मरक्षित	३
रिस-	ज्योति शाक्य	४
स्वास्थ्य ने सम्पत्ति हो-	गागरीन ताम्राकार	५
शान्तिको ज्योति-	देवको पाण्डे	७

आ. कु. चि. स्तम्भ

शान्तिको खोजमा-	रीता शर्मा	८
बुद्ध तिमी-	राजकुमार बस्नेत	९

नेपाल भाषा

भगवान् बुद्ध्या धर्म-	चन्द्र बहादुर	११
गोंजु-	सद्धर्म राज वज्राचार्य	१२
थःगु मननिसे-	इन्द्र नकर्मी	१४
सुनौली जती व्याप्त-	मंगलमान शाक्य	१५
धों लाइह्य वैद्य-	प्रकाश वज्राचार्य	१७

स्थायी स्तम्भ

बुद्ध वचन	१
यस्तो पनि हुँदोरहेछ	१०
क्षि स्यूला थे ?	१५
सम्पादकयात पौ	१६
बौद्ध प्रश्नोत्तर स्तम्भ	१७
सम्पादकीय	२१
बौद्ध गतिविधि	२८

English

A SHORT HISTORY OF THERAVADA BUDDHISM- BHIKKHU AMRITANANDA 23
हिन्दी

लुम्बिनीका चमत्कार- भारतीय राजदूत श्री नरेन्द्र जैन

३३

आष्ट्रपण्डु विद्युति

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काशय

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश वज्राचार्य

नृष्णे बहादुर वज्राचार्य

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

प्रकाशक

मानन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

महावग—विनयपिटकबाट :—

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे धर्मं
आदिकल्पाणं मज्जेकल्पाणं परियोसान
कल्पाणं सातथं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

★ ★ ★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाणि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म
कल्पाण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश
पार ।

आफूलाई खराव हुने अहित कर्म गर्नु साहै सजिलो हुन्छ, आफूलाई हित हुने काम
पर्नु बढो मुश्किल छ ।

चतुमट्ट जातक

- साभार जातक संग्रह

वर्तमान कथा

एक दिन हुइजना अग्रश्रावकहरू परस्पर प्रश्नोत्तर गरी बसिरहेको बेलामा उनीहरूकहाँ तेथो पुरुष भई बसेर एक छूटो भिक्षुले भन्यो, “भन्ते ! हामी पनि तपाईं-हरूसँग प्रश्न गर्छौं र तपाईंहरू पनि आफ्नो शंका लागेका कुरा हामीसँग सोधनुस् ।”

बृदाको कुरा नमुनी उसप्रति धूणी गरी स्थविर-हरू उठेर गए । धर्म कथा सुझ भेला भइरहेको परिषद् भंग भए पछि परिषद् शास्ता कहाँ गयो । शास्ताले आए-को कारण सोधुभएपछि परिषद्दारा यथार्थ कुरा बताइयो । तब शास्ताले त्यस विषयमा सारिपुत्र र मौद्-गल्यानहरू उठेर गएको अहिले मात्र होइन पहिले पनि त्यसै गरेका थिए भनी पूर्व जन्मको कुरा बताउनुभयो ।

अतीत कथा

अतीतमा वाराणशीमा बूम्हदत्तले राज्य गरिरहेको बेलामा बोधिसत्त्व जंगलका वृक्षदेवता भएका थिए । हुइ हंस-बच्चाहरू चित्रकूट पर्वतबाट निस्की त्यक्त रुखमा बसेर गोचर खोजन जान्थे । फक्कंदा पनि सोही रुखमै विश्राम गरी चित्रकूटमा जाने गर्थे । समय बित्दै गएपछि बोधिसत्त्वसँग उनीहरूको विश्वास जम्यो । अनि जाँदा आउँदा परस्पर कुशलक्ष्म कुरा गरी धर्म कथा सुनाएर जान्थे ।

एक दिन रुखको टुप्पामा बसी बोधिसत्त्वसँग उनीहरूले कुरा गरिरहेको बेलामा त्यस रुख मुनि उभिई ती हंसबच्चाहरूसँग कुरा गर्दै यौटा स्यालले यो गाथा भन्यो—
उच्चे विटभिमारूह्यह मन्त्रवन्धो रहोगता ।

नीचे ओरूह्य मन्त्रवन्धो मित्राजापि सोस्सती'ति ॥

“रुख माथि बसी रहस्यमय रुपले कुरा गर्दछौ । तल आएर कुरा गर ताकि मृगराजले पनि सुन्न पाउनेछ ।”

यो कुरालाई बास्ता नगरी उसप्रति धूणा गरी हंसबच्चाहरू उठेर चित्रकूटमै गए । उनीहरू गए पछि स्याललाई बोधिसत्त्वले भन्नु भयो—

यं सुपृणो सुपृणेन देवो देवेन मन्तये ।

किं तत्थ चतुमट्टस्स बिलं पविस जम्बुका'ति ।

“चराले चरासँग र देवताले देवतासँग कुरा गरिरहेकोमा चार प्रकारको दोष (शरीर, जाति, स्वर र गुण) युक्त तैं स्याललाई किन चासो? जा, तैं चाल भित्र पस ।”

यस प्रकारको धर्मदेशना अगाडिल्याई शास्ताले जातक समाधान गर्नु भई भन्नु भयो—

त्यस बखतको दूडो भिक्षु स्याल थियो । हुई हंसबच्चाहरू सारिपुत्र र मौद्गल्यायन थिए । वृक्षदेवता चाहिँ न आई थिए ।

भगवान् बुद्धको दिनचर्या

- भिक्षु धर्मरक्षित

भगवान् बुद्धको आचरण तथा व्यक्तित्व बुद्धन वहाँको दिनचर्या जान्नु आवश्यक छ । कुनै पनि व्यक्तिको दिनचर्याले उसको आचरण र व्यक्तित्व दुवै देखाउँदछ । हामी तबागतको दिनचर्यालाई बुद्धन सकिने दृष्टिकोणबाट त्यहाँ हेच्छौं । साधारणतः बहाँको दिन चर्या ५ भागमा बाँड्न सकिन्छ । १) भोजन अगाडिको चर्या २) भोजन पछिको चर्या ३) पहिलो प्रहरको चर्या ४) मध्यम प्रहरको चर्या ५) पछिलो प्रहरको चर्या ।

भगवान् बुद्ध विहान सबैरे उठी आपनो नित्य काम सिध्याई भिक्षाटनको समय नभएसम्म एकान्तमा बस्नुहुन्छ । भिक्षा जानुहुँदा त्रिचीवर (संघाति, उत्तरासंघ, अन्तरवास) पहिरी कहिले एकले कहिले काहीैं भिक्षुहरू साथ जानुहुन्छ्यो । त्यहाँ कहिले काहीैं गाउँलेहरूले वा नगर वासीहरूले आपनो श्रद्धा अनुसार भिक्षुहरू आपनो घरमा निम्त्याउँछन् । भोजन सत्कार पूर्वक गराइ सकेपछि उनीहरूलाई सुहाउने किसिमको धर्मोपदेश गनुहुन्छ्यो । गराउनुहुन्छ्यो । त्यसपछि मात्र विहार फर्कनुहुन्छ्यो । कहिले काहीैं भिक्षाटनगई प्राप्त भोजन एकान्त बसी अनुभव गरिसकेपछि विहारमा फर्कनुहुन्छ्यो । यसरी भोजन अधिको काम सिध्याई सकेपछि कोठाको दलानमा बसी भिक्षुसंघलाई उपदेश दिनुहुन्छ्यो । भिक्षुहरू होस गर, जीवनको लक्ष्य सम्पादन गर । संसारमा बुद्धको उत्पत्ति हुलंभ छ । मनुष्य जीवन पाउनु कठिन छ । प्रब्रजित हुनु र

धर्मोपदेश श्रवण गनुै पनि हुलंभ छ । तब कसैले भगवान्-संग योगबिधि कर्मस्थानको बारेमा सोध्ये, वहाँले पनि दिनचर्या अनुरूप कर्मस्थान बताउनुहुन्छ्यो । प्रश्नोत्तर पछि कोही आफ्नो कोठामा जान्थे त कोही रुखमुनि गई ध्यान गर्थे । त्यस पछि भगवान् बुद्धलाई भेट्न, दर्शन गर्न, उपासक, उपासिकाहरू विहारका धर्मशालामा भेला हुन्थे । समयानुसार धर्मोपदेश पछि सभा विसर्जन हुन्छ्यो । उपासक उपासिकाहरू बहाँलाई दण्डवत् प्रणाम गरी फर्कन्थे ।

त्यसपछि वहाँ स्नान गनुहुन्छ्यो । स्नान पछि आगनमा आई वस्नुहुन्छ्यो । त्यस बेला भिक्षुहरू संघको प्रश्नोत्तर कायंकम अर्थात् धर्म छलफल शुरू हुन्छ्यो । यसैमा प्रथम प्रहर बित्थ्यो । मध्यम प्रहरपा विशिष्ट व्यक्तिहरूलाई धर्मोपदेश गनुहुन्छ्यो ।

पछिलो प्रहरलाई भगवान्‌ले ३ भागमा बाँध्नु हुन्छ्यो । १) चंक्रमण, २) सिंह शीयामा लेट्नु ३) पहिले बुद्धहरूका पालामा दान शीलादि पुण्य कर्म गर्ने व्यक्तिहरू हेने करुणा समाप्तिमा बसी बुद्ध चक्षुद्वारा संसारलाई हेष्यो । यो बुद्धको पछिलो दिनचर्या थियो ।

यो भयो बुद्धको साधारण दिन चर्या । समय तथा प्रयोजन हेरी त्यस दिन चर्यामा केही मात्र फरक हुन्छ्यो । त्यो पनि वर्षाकाल ३ महीना तथा कुनै विहारमा केही दिन बसेको धुम्न गएको समय आदिमा मात्रै । शास्ता जब टाढा बस्ने व्यक्ति माथि अनुकूल्या राखी छद्दिबलद्वारा

रिस

— 'ज्योति' शाक्य, कालिस्वर्णोग

ईर्ष्या, धृणा, चिन्ता, भय इत्यादि छैं रिस पनि एउटा यस्तो मनोभाव हो जो आध्यात्मिक विकास-पथमा बाधा पुन्याउने तत्त्व मानिन्छ । यसैले बुद्ध धर्ममा सोन्ह उपकलेशमध्ये एउटा रिस (क्रोध) पनि गनिन्छ । शारीरिक अनि मानसिक स्थितिमा गहिरो प्रभावापारी, अशान्ति ल्याई आफ्नो एवं अरूपो पनि अहित गर्ने हुनाले रिस एउटा अवगुण वा चित्त-विकार नै ठहरिन्छ ।

रिस-रूपी विषाक्त भावले असर गरे पछि मानिसको बुद्धिरूपी दृष्टि नै बदलाइदिन्छ र त्यो मानिसको रूपाकृतिका साथै उसको गतिविधिमा पनि दानवी स्वभाव समावेश गरिदिन्छ । रिसले सधि विघ्नसात्मक बुद्धिलाई नै प्रेरित गरेको र अकुशल कर्ममा मात्र प्रवृत्त गराएको हामी पाउँछौं । यसैले भगवान् बुद्धले भन्तुभएको छ, 'म क्रोधलाई द्वेष भन्दछु । जो द्वेष युक्त छ, क्रोधी छ, त्यसले प्राणी हत्या पनि गर्दछ, झूठो पनि बोटदछ, चोर्ने काम पनि

(३ पेजको बाकी)

त्यहाँ जानुहुन्थ्यो । र जब बस्ती गाउँ नगरहरूमा भिक्षाटन जानुहुन्थ्यो धर्मोपदेश दिनुहुँदै धुम्नुहुन्थ्यो । कहिले काहीैं तथागत आफै भोकाहरूलाई खान दिलाउनुहुन्थ्यो । रोगीहरूको सेवा स्वयम्गर्नु हुन्थ्यो । कहिले काहीैं परिब्राजकहरूको आश्रममा गई धर्म छलफल गर्नुहुन्थ्यो ।

यसरी हामीले देख्यौं कि तथागतको दिनचर्या अत्यन्त परिशुद्ध तथा अनुपम थियो । उहाँको दिनचर्या

गर्दछ, परस्त्रीगमन पनि गर्दछ, अरूलाई पनि त्यस्तै गर्न प्रेरणा दिन्छ । जो दीर्घकालसम्म उसका निमित अहित तथा दुःखको कारण हुन्छ (अंगुत्तर निकाय, तेश्रो निपात) रिसको कोंकमा मानिसबाट अनर्थ बाहेक साथेक 'कार्य भएको देखन-सुन्न कर्तै पाइँदैन पनि । बरू यस्ता रिस युक्त भई गरिएको कामहरूबाट आफ्नलाई पश्चात्ताप मात्र दिलाएको हामी पाउँछौं । त्यसैले यो रिसलाई वशमा राखी यसको दुष्प्रभावबाट आफूलाई सुरक्षित राख्नुपर्छ भन्ने कुरो धम्मपदमा भनिएकोछ 'यो वे उत्पत्तितं कोदं रथं अन्तं व धारये, अर्थात् 'अर्को पथबाट जान लागेको रथलाई रोके छैं आफ्नो क्रोधलाई रोकेनेलाई नै म सारथि भन्छु' भन्ने बुद्ध वचनबाट सुरूपष्ट हुन्छ ।

मनोनुकूल कार्य सिद्ध नभएर आफ्नो इच्छाको प्रतिकूल केही हुनु अर्थात् अपूर्ण कामना नै क्रोध उत्पत्तिको मूल कारण हो । साथै भन्न सकिन्छ सहनशीलताको अभाव,

अनुलनीय छ । संसारका कुनै पनि कुनाकाप्चामा यस्तो महापुरुषको जन्म दुलंभ छ जसको दिनचर्या नियमित तथा सधै क्रमबद्ध थियो र जसले स्वयं मुक्त भए पनि संसारलाई मुक्त गर्ने प्रयत्नमा नै आफ्नो सम्पूर्ण जीवन विताइदिएको थियो । यस्तो लोकोत्तर चर्या हुने तथागत-लाई नमस्कार !

क्रोधकूलि, बत्याचार, दमननीति इत्यादिले पनि क्रोधको सुदृढ़ वर्णन देखा छ । जुन सुकै कारणले उत्पन्न भएको किन न होन् रित एउटा परमअनिष्टकारी, प्रतिशोध वा विरोध कर्ते भावना न हो । भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ, “विरोधी भावना कै, भिक्षुहरू हो ! बेढंग विचार गनले कानुपन्न क्रोध उत्पन्न हुन्छ, अनि उत्पन्न क्रोध फेरि-फेरि बढ्दछ (अंगुतर निकाय)’ यस्ता अनिष्टकारी भावले ग्रस्त हुनाले क्रोधले मानिसमा क्रूरता, हिंसकवृत्ति, पाशविकता त्यादेह र आपसमा ठगडा, वर्ग-संघर्ष र राष्ट्र-राष्ट्रहरू बाट समेत अशान्ति त्याउन सक्छ ।

रिसालु मानिसको वीभत्सता र आक्रोशमय अव्याहारले कस्तो अनर्थ, अप्रिय, अक्षम्य दुष्कर्म हुन सक्छ भन्ने रथ्य भगवान् बुद्धले (अंगुतर निकायमा) क्रोधी मानिसको विविध विवरण दिएकोबाट बुझन सक्छौं । बहुका वचनको सारांशमा, “क्रोधले ग्रस्त भए पछि मानिस कुरुक्ष देखिन्छ, उसका अन्तरमा सदा जलन रहन्छ । ऊबाट कम्ता, बाचा, कर्मणा अकुशल मात्र हुनै हुनाले धन-सम्पत्तिको हानी हुन्छ, निन्दित पनि होइन्छ । उसका कम्तुल-आफुन्तहरू ऊबाट टाढै रहने गर्छ । न उसले केही बचे बुझ्न, न कुनै समस्याको उपाय सोच्न सक्छ । जल्ली झ जन्धो छै अन्धकारमा डुबेको हुन्छ । रिसले मानिसलाई माता-पिता, सन्त-ज्ञानीजनको समेत हत्या कराउन कर्त्तव्य । आफनो प्राणभन्दा बढी प्यारो मानिसका जल्ली जल्ला केही हुँदैन तर रिसको कोकमा मानिसले आफै जल्ली जल्ला प्रहारगरी, विषपान गरी, कुण्डेर वा कतै-कतै हुम्म चालेर बात्महत्या पनि गर्दछ ।”

हुन पनि रिसालु मानिस कसंको प्रशंसा पात्र भन्ने देखिन्दैन । तिरस्कार एवं अपकृति बाहेक अरु केही जल्ला जल्लोको सुनिर्देन पनि । यसैकारण शारीरिक तथा जातिक स्थितिना विकृतिल्याई क्रोधले जीवन विषादपूर्ण

भन्न नदिन भगवान् बुद्धले सदा सजगरही, स्मृतिवान् भनी विभिन्न मनोभावबाट आफूलाई अप्रभावित राख्ने उपदेश सर्वत्र दिनु भएको हामी बौद्ध ग्रन्थहरूमा पाउँछौं । सम्यक स्मृतिले मनको गतिविधि नियंत्रित न राख्नाले बुद्ध-विवेक लुप्त हुन्छ र ईर्ष्य-द्वेष जस्ता दूषित भावनाले मनमा जडता जमाउँछ । अनि जर्हा यस्ता दुर्भावना हुन्छ त्यहाँ क्रोध जुमुँराई उठ्न सदा तत्पर रहन्छ । धर्मपदमा ‘मनोष्पकोषं रवेषेय मनसा संबुतोसिया (अर्थात् मानिसको दुराचरणबाट बाँची मनको संयम गर)’ भन्ने बुद्ध वचनबाट यो सजिले बुझिन्छ । यसरी तै अभिमान र अहं-केन्द्रित मानिसहरूका मनोभाव पनि विचलित हुन केही बेर लाग्दैन जसले क्रोधको उत्पत्ति गराउँछ । अहले ढाकिएको मनमा एउटा जिहीपन वा आफूले भबे कै गर्नु र गराउनु पर्ने भाव लुकिरहेको हुनाले सहिष्णुता, सहयोग एवं निस्वार्थताको अभाव देखिन्छ । यसर्थ आपनो प्रवृत्तिको विपरीत परिस्थिति, घटना वा कुनै कुरोसित मेल त्याउन सकिएन भन्ने अभिमानी मनमा एक प्रकारको उद्विग्नता, छटपटाहट बढ्दछ । त्यस्ता घटना विशेषले आन्तरिक भावनामा ठेस लगाई त्यो अहंकार उक्साइदिन्छ । अनि त यसले मस्तिष्कमा तनाव उत्पन्न हुनजान्छ जसको फलस्वरूप रिसको रूपमा प्रकट हुन्छ । तसर्थ भन्न सकिन्छ अभिमानलाई दमन गर्न न सकुञ्जेल क्रोधको पूर्ण उम्मूलन हुन सक्तैन । भगवान् बुद्धले ‘क्रोधं जहे विषज्जहेय्य मान.....’ भनी क्रोधको परित्याग गर भन्ना साथ अभिमान पनि त्यागी देऊ भन्नुभएको छ ।

वैरभाव क्रोधको सहयोगी तत्त्व हो अर्थात् यी दुवै एक अर्कालाई प्रोत्साहन दिइरहन्छन् । यसै कारण आध्यतिमक विकास चाहनेहरूले क्रोधसाई तै आफनै आन्तरिक शत्रु ठानी यसको शमन गर्नुपर्ने आवश्यकता बौद्ध धर्मोपदेशमा पाइन्छ । तर यो शत्रु माथि विजय

स्वास्थ्य नै सम्पत्ति हो

- गागरीन लान्नाकार

“स्वास्थ्य नै सम्पत्ति हो” (Health is wealth) भन्ने उद्गार साँचै नै सत्य कुरा हो। रोगी जीवन निरस हो। यदि कुनै मानव सांसारिक उच्चतम वस्तुको मालिक, धनीको साथै शिल्प शास्त्रमा पारंगत छ भने, यी सबै लाभ जीवन रोगबाट मुक्त भई स्वास्थ्य लाभ भए मात्र हुन्छ। अन्यथा जहि भौतिक सम्पत्तिले समृद्ध भए पनि सुखमय जीवन विताउन सक्तैन किनकि विरामी व्यक्ति सधै दुःखी र पीडित हुन्छ, शोकबाट मुक्त हुँदैन। उसलाई कतै पनि शारीरिक, मानसिक सुख हुँदैन। अन्धालाई आलोक र प्रकाश केही काम नलागे छै रोगीको लागि सम्पत्ति काम नलाग्ने कुरा स्पष्ट छ। त्यसैले भगवान् बुद्धले भन्नु भएको छ—“आरोग्य पदमा लाभा” अर्थात् “निरोगी हुनु नै ठूलो लाभ र सुख हो। वरदान हो।”

(५ पेजको बाँकी)

पाउन फलामलाई काट्दै भन्ने सिद्धान्तले असंभव हुन्छ। वैरद्वारा वैर शान्त हुँदैन भने छै क्रोध पनि क्रोधद्वारा नै पराजित नदूने हुनाले भगवान् बुद्धले ‘अको-धेन जिनं कोधं’ अर्थात् क्रोधलाई अकोधले जित भन्नुभएको धम्मपदका पाठकहरूलाई याहा नै छ। बौद्ध ग्रन्थहरूमा मैत्री भावको अन्यास र विकासलाई क्रोध शमन गर्ने प्रतिपक्षी भाव बताइएको हामी पाउँछौं। जहाँ प्रकाश हुन्छ वहाँ ब्रंघकार विलुप्त भए छै मैत्री भावले भरिएको चित्तमा रिसका निमित्त स्थान नै रहेदैन भनिएको छ। बुद्धका शब्दमा, “मैत्री भावना भावि ढंगले विचार गरिए अनुत्पन्न क्रोध उत्पन्न हुँदैन अनि उत्पन्न क्रोधको प्रहाण हुन्छ” (अंगुतर निकाय)।

आधुनिक वैज्ञानिक परीक्षणबाट पनि क्रोधले

मेरी सानीआमा ४ वर्षसम्म रूसमा कामको सम्बन्धमा आफनो परिवारसँग जानुभएछ। तर उनी रूसमा जानासाथ नै रोगको शिकार भएछ। हालै वहाँ फक्कनु भएको छ। वहाँसँग रूस कस्तो लाग्यो भनी सोद्दा, वहाँ भन्नु हुन्छ “खोइ, म त्यहाँ जाँदा खेरि नै रोगी भएछु, त्यसकारण मलाई त्यहाँको विषयमा केही चाख पनि लागेन, केही थाहा पनि छैन।” बरू वहाँलाई पहिला घुमेको कलकत्ता नै रास्रो लाग्यो रे किन भने वहाँ त्यस बेला निरोगी र स्वस्थ हुनुहुन्थ्यो। त्यसकारण स्पष्ट छ मनुष्यको सबभन्दा ठूलो शत्रु नै रोग हो।

बुद्धकालीन समयमा जीवक वैद्यको बखतमा राजगृहका नगर समाप्तिलाई असाध्य टाउको दुख्ले रोग लागेको थियो। जीवक वैद्यले रोग जाँचिर रोगको कारण पतालगायो र उसलाई विश्वास भयो कि रोग निको हुन्छ।

शारीरिक रक्त-प्रणालीमा दूषित असर पारेर अनेक रोग उत्पन्न गराएको कुरो सिद्ध भइसकेको छ। यस्तो अनिष्टकर हुनाले नै बौद्ध शीलाचारमा क्रोध निरोध गर्नुपर्ने उपदेश दिइएको यत्रतत्र पाइन्छ। बौद्ध दृष्टिकोणमा शीलसदाचार पालन गर्नु कुनै अदृश्य सर्वशक्तिमान् हर्ता कर्तलाई रिकाएर वरदान प्राप्त गर्नका लागि होइन अपितु आपनै तन मन मस्तिष्क परिशुद्ध गरी शान्ति लाभ गर्नका निस्ति हो भन्ने सजिलै बुझन सकिन्छ। यसर्थ “क्रोध युक्त शारीरिक कर्म, क्रोध युक्त वाचिक कर्म, क्रोध युक्त मनो कर्म तथा क्रोध युक्त दृष्टि यी चार कुराहरू जो सित हुन्छ त्यो त लगेर नरकम् हालि दिए जतिक हो” भन्ने अंगुतर निकायमा उल्लिखित बुद्ध-वचन सदा स्मरणीय देखिन्छ।

शान्तिको ज्योति

- देवकी पाण्डे

नेपाल शान्तिको प्रतीक बुद्ध जम्मेको देश हो ।

हिमाली पहाडले चारैतिर पहरा दिई रखबारीमा सौदंयले परिपूर्ण छ ।

बुद्धको शान्तिको सन्देश पाएर नै हाङ्गो नेपाल क्लमत्तल छ ।

यदि त्यो शान्तिको बाटो नपहिल्याए

मानव जीवन अलमत्तल छ ।

खोला र छहराहरू छन् रहेका, उही बुद्धको शान्तिको प्रतीक भै
निर्मल भै बगेका ।

बुद्धको शान्तिको पवन पाएर नै, रुख पास विस्वा बनमा हरियाली छन् ।

फलफूल, तृण लहराहरू खुशीले लटरम्म छन् ।

विदेशी भन्द्ध नेपाली सारै नै भाग्यशाली छन्

तर, दुःखको कुरा यो छ, नेपाली नै अन्धविश्वासी छन् ।

रुढिवादी र पर्वचाडमै मानिसहरू व्यस्त छन् ।

परंपरा र गुठी भन्दै धर्ममा अनर्थ ल्याउँछन् ।

दुंगाको मूर्ति पुजेर प्राणीको वध गर्दछन्,

जिब्राको स्वादकै खातिर शान्तिको मार्ग भूलदछन् ।

(६ पेजको बाँकी)

उसले सोध्यो- “गृहपति, यदि मैले तपाईंको रोग निको पारिदिइ भने मलाई के दिनु हुन्छ ?” सभापतिले जवाक दियो, “आचार्य मेरो सर्वस्व तपाईंको हुनेछ । म स्वयं तपाईंको दास बन्न तयार छुँ ।

यस घटनाबाट पनि यो स्पष्ट हुन्छ कि रोगी जीवन निरस छ, ऊ सर्वोच्च सांसारिक वस्तुको मालिक भएतापनि यदि ऊ रोगी छ भने उसलाई संसार र सांसारिक वस्तुको केही महत्व रहेदैन । लखपति भएतापनि यदि ऊ रोगी छ भने उसको जीवनलाई धनले सुखी पार्न सक्तैन । रोगी

जीवन निरस हो भन्ने कुरा रोगीले मात्र बुझन सक्छ अर्थात् अनुभव गर्न सक्छ । बुद्धले भन्नुभएको जीवन उप्रतिको लागि चाहने ६ कुराहरूमध्ये सबभन्दा प्रमुख र ध्यान दिनुपर्ने कुरा “स्वास्थ्य लाभ” हो । स्वास्थ्य लाभ जस्तो लाभ संसारमा कुनै पनि लाभ छैन । त्यस कारण जीवन उप्रति चाहने व्यक्तिले ‘स्वास्थ्य’लाई ध्यान दिनु पर्दै, सार्थ सधै हृदय स्वच्छ राखी स्वास्थ्य लाभ जन्म सक्नुपर्दै । निरोगी हनु नै सबभन्दा ठूलो सुख हो भन्नै कुरामा कुनै शंका छैन ।

आनन्दकुटी विष्णापौठ स्तम्भ

शान्तिको खोजमा

- शि० सुश्री रीता शर्मा

मैले के पाएकी छु र
यो जीवनमा दुःख गरेए ?

त्यो दुःखलाई विसंनको लागि
एक शान्ति एकलै वातावरणमा
गएर वसें भने के दुःखलाई
विसाई एक चित्त गरेए
बस्न र जिन्दगी व्यतित गर्न

त्यो शान्ति चाहिन्दै जुन
शान्ति अहिले मैले पाएको छैन ।
यही शान्तिलाई खोजेर हिँडेको
कति दिन कति महीना कति जुग
भइसक्यो तर त्यो शान्ति मैले
हासील गने सकेकी छैन ।

के गर्नु मायामोह, लोभ
कहिले छुटेन यो मायामोह लोभलाई
हटाउने बाटो नै बुझन सकीन

माया पनि कस्तो हुँदोरहेछ भुलेर
जाऊँ भने पनि भुलन सकिन यो
मायालाई भुलन सकें भने मैले चाँडैनै
बुझ्ले जस्तै शान्ति पाउन सकछु होला भन्ने आशा गरेकी छु ।

“बुद्ध तिमी”

- श्री राजकुमार बस्नेत, कक्षा ९

मनुष्यको हर मुटुको पलमा धड्केका छौं बुद्ध तिमी
यस आकाश पाताल, जहाँ पनि कुलकेका छौं बुद्ध तिमी ।
तिमी नै हो एसियाको प्रकाश, तिमी नै हो शान्तिका दाता
तिम्रै चरणमा परी भक्तिभाव गच्छौं हामी सदा सदा ।

तिम्रा दिव्य उपदेश, विस्तृत भइरहेका छन् सारा प्राणीमा
तिम्रै शान्तिको गीतले विशिष्ट स्थान प्राप्त गरेको छ विश्वमा ।
हिंसा गर्दैनौं रिस गर्दैनौं प्रेम राख्छौं हामी आपसमा
तिम्रै उपदेश ग्रहण गरी, हामी पनि चम्कन्छौं विश्वमा ।

शान्तिका प्रत्येक उपदेशमा, तिम्रो हृदयको उद्गार पाइन्छ
तिम्रो त्यो त्याग, त्यो सहनशीलताले, मनुष्यमा एक शिक्षा दिन्छ ।
शान्तिका अग्रदृत बुद्ध तिमी, परिचायक हो शान्ति प्रिय नेपालको
नेपालमा जन्म्यौ, अनेकों देन दियौ, भाग्य हो सम्पूर्ण मानवको ।

बुद्ध तिम्रै भक्ति गच्छौं, तिम्रै पाउमा पछौं, लेउ शरण हामीलाई
अनि तिमीले चम्काए कुँ हामी पनि चम्काउँछौं शान्ति यो देशलाई
तिम्रो अद्वितीय त्याग, तिम्रो सहनशीलता, सिकाइदेउ हामीलाई पनि
अनि शान्ति नै शान्तिका ध्वनि गुञ्जायमान पार्नेछौं यस विश्वमा ।

शान्तिको बाटो 'सत्य घटना'

यस्तो पनि हुँदोरहेछ

भारतमा एक जोडी दम्पतीमध्ये लोगने चाहिँ ज्यादै विलासी भई रण्डीबाजी गरी तम रक्सी खाई रात-को जुनसुकै बेला लरच्चरिएर घर आउने गर्थ्यो । स्वास्नी चाहिँ लोग्ने नआउन्जेल कुरेर खाना समेत नखाई बस्थी । स्वास्नीले खाए नखाएको त्यसलाई बास्ता हुँदैनथ्यो । छिमेकीहरूले स्वास्नी चाहिँलाई त्यसरी दुःख गरी नखाई जँड्याहा लोग्नेलाई पर्खिरहनु हुन्न भन्ये र स्वास्नीको अधिकार माग भनी सिकाउँथे । एक दिन एक जना छिमेकीले लोग्ने चाहिँ जाने गरेको कोठी र खाने गरेको भट्टी थाहा पाएर स्वास्नी चाहिँलाई भन्न आयो । स्वास्नी चाहिँ बडो दिक्क थिई तर निराश थिईन ।

एक दिन स्वास्नी चाहिँले कोठीमा लोग्ने मानिस भुलाउने गरेकी आइमाईसँग भेटी प्रशस्त दाम दिई लोग्ने चाहिँ आउँदा लगाउने गरेको पोशाक मागी आफैले पहिरी

लोग्ने आउने बेलासम्म पर्खिरही । लोग्ने चाहिँ दुन्ह धोकी लरखराउँदै आइपुग्यो । ढोकामा धड्याम्म लड्यो । स्वास्नी चाहिँले दौडेर गई उठाइन । सधै नाच्ने गरेको आइमाईले यसरी माया गरेको पहिलो पल्ट हो उनलाई । रक्सीको सुरमा त्यसले बक्यो— 'स्याबास, तिमी साँच्चै अब मेरी भयी । लौ जति चाहिँन्छ पैसा लेऊ । मेरो सबंस्व तिमीलाई लेखिदिन्छु ।' आइमाईले ज्यादै स्नेह दर्शाई सुमसुम्याई । ऊ निदायो । त्यो रात दुबै त्यहीै रहे । भोलिपल्ट बिउँछैदा उनले देख्यो आइमाईको लुगामा आपनै घरकी स्वास्नी । ऊ ज्यादै लज्जित भयो । उनले आइन्दा त्यसरी बरालिएर नहिँड्ने प्रतिज्ञा गन्यो । दुबै जना घर गए । त्यहाँदेखि उनीहरूको दाम्पत्य जीवन सुखी भयो । घरमा शान्ति कायम भयो ।

¤

जुन देशमा न सम्मान हुन्छ, न जीविका चल्छ, न दाङुभाइहरू नै छन्, न विद्या हासिल गर्न पाइन्छ, त्यस्तो देशमा कहिल्यै नष्टसन् ।

— चाणक्य

भगवान् बुद्धया धर्म

— उपासक चन्द्र बहादुर

संसारय धर्मं तःता मच्छि दु । ऊकी मध्ये प्रच-
नितगु धर्मं प्येंगु दु । क्रिच्चियन, ईस्लामी, हिन्दू व बौद्ध
धर्मं । थुलि प्येंगु धर्मंया मालिक, अधिपतिपिनि विभिन्न
धापु दु । क्रिच्चियन धर्मंया क्राईस्ट इशुयाधापु 'जि ईश्वरया
काय् खः । जिगु सरण वा, तरयेयानाबी' । ईस्लामी धर्मंया
अल्लाया धापु 'जि ईश्वरया द्रूत खः । जिगु सरण वा
तरये यानाबी' । हिन्दू धर्मंया श्री कृष्णया धापु 'जि हे
ईश्वर खः, जिगु सरण वा, तरये यानाबी' । तर बुद्ध
धर्मंया, "भगवान् बुद्ध" । अथे धैं विमज्याः । 'जि छम्ह
कपिल वस्तुया शुद्धोधन महाराजाया कुलय् माया देवीया
कोखं, वैशाख पुढी खुनु लुम्बिनी उद्यानय् मनुष्य धाय्काः
जन्म जुयाः दशपारमिता धर्मं पूर्णं यानाः बोधिवृक्षया
मुलय् बज्र आशन यानाः न्हापां पुर्वानु स्मृति ज्ञान, अनं
चतुरायं सत्य धर्मं व अष्टाङ्गिक मार्ग प्राप्त यानाः संम्यक्
संम्बुद्ध जुयाम्ह खः । जि मार्गं प्रदर्शक जक खः, मोक्ष दाता
मखु । तरये याय् गु, मोक्ष वनेगु छोय् गु, सुनानं सुयागु बर
दानं आशिरवादं छोयफेगु मखु । तरयेयाय् नं फै मखु ।
थःगु हे परिश्रमं ज्ञानं खंकाः जक तरये ज्वी फै सिवाय
अनेनी फै मखु ।'

भगवान् बुद्धं आज्ञा जुया विज्यागु दु 'ततः धंगु
सफुली चोया तल धाल धाय् वं, महापुरुष पिसं धाल
धाय् वं, अथवा जि धाल धाय् वं छिपि पत्यार ज्वी मज्यू,
गुगु धर्मय् शील, समाधि, प्रज्ञा वा अहिंसा धर्मं दःसा

पत्यार ज्वीगु विश्वास याय् गु, थुलि गुण धर्मं मदुसा विश्वास
मयाय् गु, तोताढ्योयगु । धाल खैय् बने मज्यू, धोपय् दुनी ।'

भगवान् बुद्धया धर्मं मधुर गम्भीर उकिसनं अन्ध
विश्वासय् चोतले घ्वीके थाक्वीगु खः । भगवान् बुद्धया
मार्गं दर्शन, अनित्य, संसार नित्य मदु, नाशवान् धकाः खं-
कि धैंगु खः । जन्म दुःख, जरा दुःख, व्याधी दुःख,
खः धका खंकि । अनात्मा धैंगु सुयागु भरोसा मदु, थःगु
भरोसा अम्हहे काय् माः धकाः सीकाः लोभ द्वेष मोहयात
त्याग यानाः अभित्य जीवन धकाः खंकाः तृष्णायात त्याग
यानाः भगवान् बुद्ध क्यनाविज्याःगु मार्ग वनेगु चित्त तय-
माः । बौद्ध ज्वीत अहिंसावादी, अनीश्वरवादी
अनात्मावादी ज्वीफय्क्यमाः ।

न्हापा बुद्ध धर्मंया थेरवादी धर्मं दुहाँ मवःनि
बलय् बुद्ध धर्मं धैंगु, नमोबुद्धाय, नमो धर्माय, नमो संघाय,
धायेवं गाःथं तायाः चोनागु उलौ अपो धाय् नं मसः
स्यूगु नं मखु । बुद्ध धर्मंया सिद्धान्त छु धकाः धाःसा नमो
बुद्धाय, सिवाय् धायेमसः । जब थेरवादी धर्मं नेपालय् दु-
हाँ वयाः भिक्षु पिनि पाखें बुद्धया जीवनी बुद्ध धर्मं सम्बन्ध
धर्मं देशना जुल अले बुद्ध धर्मं धैंगु थथे खः धकाः बुद्धय्
जुयाः छगु निगु धाय् नं फै वल ।

दीपंकर तथागतया पालव् सुमेध क्रौषि बुद्ध ज्वीगु
प्रतिज्ञा यानाः दशपारमिता धर्मं पूर्णं यानाः व वं अंतय्
मनुष्य जन्म जुयाः बोधि वृक्षया मुलय् तपस्या यानाः न्हापां

गोंजु

- सद्गुराज बज्राचार्य

गोंजु धैम्ह पशु जन्तु मध्ये सर्व चण्डाल सर्व भक्षक भयंकरम्ह जलजन्तु खः । न्ह्याहा हे खिचा, धों, चल्ला, माकः व मनु आदि प्राणी खन धायवं ब्वाय् वयाः कहस्तय् यानाः तुनाबीहा धकाः सक-सिनं स्यू । गोंजु तःजाःगु समुद्रय् वा नदि वा पुखुली लःया दुने गालय् च्वंच्वनीहा जल जन्तु खः ।

छन्हु शाक्यमुनि भगवान् गौतम बुद्धं महा स्थविर आयुष्मान् आनन्द, मौद्गल्यायण, शारि पुत्र, सुभूति आदि शिष्य गण मुकाः धर्मोपदेश विद्याः जगत् प्राणी हित याय्या लागी ग्राम नगर अनेक देश देशान्तरय् विश्राम यानाः धर्मो पदेश विद्या विज्यात । अनंलि छन्हु पैदल भ्रमण

याना विज्याःवलय् छगू सागर थें च्वंगु जलमय जुया च्वंगु सीयमदयक लः न्ह्याना च्वंगु तः जाःगु नदिया सिथयद्यन । भगवान् बुद्धं नदिपाखे सोया विज्यात ।

सर्वज्ञ शाक्यमुनि गौतम बुद्धं जःगु ह्लाः थक्याः स्वस्तिक चित्त युक्त जःगु ह्लातं निभाः थें च्वंगु जः पिक्याः अगाढ जलमय नदिस रश्मियागु तेज प्रकाश क्यं वलय लः या दुने च्वं च्वंहा तः धिकःहा गोंजु छह्य न्ह्यवतेसं च्वंगु छलंज्ज बांलाक खने दत ।

“हे आनन्द ! गोंजु खनला ?” बुद्धं धै विज्यात । आनन्द आदि मौद्गल्यायण भिक्षु सक-सिनं व नदिसं भगवान् बुद्धयागु रश्मी न्ह्यनेसं

(११ पेज या स्यं)

पूर्वानु स्मृति ज्ञान, चतुरायं सत्य धर्मं, व अष्टांगिक मार्गं प्राप्त याना विज्यानाः संम्यक् संम्बुद्ध जुया विज्याकम्ह बुद्ध धकाः वसपोल बुद्धलाना विज्यागु ज्ञानयात धर्म धकाः वहे धर्म पालना याना विज्यापि भिक्षुपित संघ धकाः बुक्य् जुया वल । अले भगवान् बुद्धया थेरवादी धर्म व सिद्धान्त ‘अनित्य दुःख अनात्म ज्ञान’ भति भति थुया वल । उवलसं निसें थुगु धर्मय् प्यपुना चोन ।

थजःगु जीवनं मुक्त जुइगु शुद्धगु धर्मयात मखं

काः उगुं थुगुं धर्मं, उमं युमं द्यः धाःपि मानेय् यानाः भुलय् जुया चोना । आगं द्यः न फोंगु वरदान बी, गणे द्यः न सिद्धि वरदान बी, भि द्यः न वेपार वढय् यानाबी धै-गु अन्ध विश्वासय् लाना चोंगु खने दैवल, थजःगु अन्ध विश्वासय् गुरु मुस्ती लाना: व्यर्थं हे जीवन फुता वंगु चाया वल । आःखुनु होस तयाः भगवान् बुद्धया थेरवादी धर्म पालन याय् फद्मा धकाः प्रायना याय्मागु ई वःगु

दु । ★

च्वंहृ थे तःधिकःह्यगोंजु च्वलय् सकले आश्र्यं
जुयाः स्वैच्वन्।

सर्वज्ञ जुया विज्याःहा भगवान् गौतम बुद्ध
शावयमुनि विश्राम कयाः वज्ञासनयानाः सकल
शिष्यपिन्त आराम वियाः फेतुकाः आज्ञा जुया
विज्यात्।

“हे आनन्द तथा भिक्षु गण ! इव जलमय
नदी दुने च्वं च्वंहृ गोंजु न्हापा द्वापार युग्य
काश्यप भगवान् बुद्ध तथागत पर्याये महा विद्वान्
जुया च्वंहृ शैव धर्म व्याख्यान याना च्वनीह्य,
सकलया मान्य जुया च्वंहृ यशस्वी महा पण्डित
खः। व महा पण्डित ब्राह्मण आपालं वेदान्त शास्त्र,
शैव धर्म पुराण, सांख्य मीमांसा, काव्य साहित्यं
पारंगत जुया च्वंहृ खः। शैव धर्म, गीता पुराण
व्याख्यान याना शैव धर्मावलम्बी धार्मिक जनपिन्त
विद्या नीति वेद इतिहास स्यनाः कनाः पण्डित
धायका च्वंहृ खः। व ब्राह्मणया शिष्यत यको दु ।
धनी, रूप लावण्य नं बांलाः। परिवार सुखी धन
धान्य सम्पत्ति परिपूर्ण जुया च्वन्।

द्वापर युग्य काश्यप तथागत अहंत् सम्यक्
सम्बुद्ध भगवान् बुद्धं जगत् प्राणीहित याय् या
लागी अन ब्राह्मणयागु ग्राम नगर्य विज्याःवलय्
काश्यप तथागत भगवान् बुद्धयागु सद्धर्मोपदेश
न्यनाः मेपि शैव धर्मावलम्बी जनपिसं बुद्धयागु
बोधि ज्ञान लाभ याय् गु सर्वोत्तम खः धकाः
काश्यप तथागत भगवान् बुद्धयागु न्ह्यने प्रब्रजित
जू वन। दक्षो प्राणी काश्यप तथागत बुद्धयागु
शासन्य च्वन्।

इव खँ सियाःव महा पण्डित ब्राह्मण काश्यप
तथागत बुद्धया न्ह्यने वनाः आत्मवादया विषये
जगत् नित्य, आत्मा नित्य, आत्मा अविनाशी
शाश्वत् धकाः वाद विवाद याना च्वं वन।

काश्यप तथागत भगवान् बुद्धं “बुद्ध धर्मय्
च्वनेगु हे जीवनया महान् उत्तम चर्या खः, बुद्ध
धर्मयागु शासन्य मच्वंकं जीवन सार ज्वी मखु ।
आत्मा धैगु मदु, चित्त चैतसिक यात आत्मा धाइगु
मखु । इव जगत् अनित्य खः। शरीर, छेँ, बुँ,
राज्य धन, धान्य, सम्पत्ति फुक अनित्य खः। बुद्ध
धर्मं जगत् प्राणी या कल्याण ज्वी, सकभनं
शान्ति ज्वी” धका उपदेश विया विज्यात्।

महा पण्डित ब्राह्मणं बुद्ध धर्मयात उपहास
यानाः क्रोध पिकयाः “धन सम्पत्ति त्याग याय्
माःगु जहूरत मदु, आत्मा नित्य खः, जगत् नित्य
खः। आत्मा मदु धाइपि भिक्षुत खिचा ख्वाः धों
ख्वाः गोंजु ख्वाः लाख्य ख्वाः धुँ ख्वाः माकः
ख्वाः जुया च्वंपि सो सो” धकाः अनेक धाय् ज्यू
कव बोवियाः काश्यप बुद्धयात निन्दा
यानाः क्रोध यागु वशेच्वना च्वंगु फल स्वरूप
थौं जिगु पर्याये इव जलमय नदिस गोंजु
जुया: जन्म कयाच्वन। आ इव गोंजु ताःकाल
तक दुःखसिया च्वनो। व पण्डित ब्राह्मणं
पशुयागु रूप नां कयाः काश्यप तथागत भगवान्
यात गथे निन्दा यात, व अथे हे जलजन्मु
पशु जुयाः जन्म काःवनी। गुह्यस्ये गजाःगु नां
कया ईश्वर, दाजु किजा, माँ बौ, गुरु मान्यगण
पिन्त निन्दा याई, मखुगु अकुशल कर्मयाई, व नं
अजाःगु हे फल ज्वनाः दुःख भोग याः वनी। थम्हं
यानागु अकुशल कर्म यद्युं हे जक भोग याई।

गौतम बुद्ध शाश्वतमुनि तथागतं थजाःगु
प्रातिहार्य वयनाः थुलि खँ कने धुंकाः आसनं दनाः
सकल भिक्षुगु मुंकाः सद्धर्मोपदेश बोगु विहारय्
विराजमान जुयाः समाधि ध्यान मुद्राय् च्वना
विज्यात्। +

थःगु मनंनिसें

— इन्द्र नकर्मी, भोवे

हाजक हाला: छाय् च्वना मन छ
 सुम्प च्वनेगु कुतः या छं
 तुगलय् मतिनाया स्वां ह्वय्का:
 शुद्ध मनं पाठ ध्वाध्वीका:
 चर्वं छ बुद्धया गुण लुमकाः ॥१॥
 जन्मया सार बाँलाक ध्वीका:
 छाय् मच्वना छ संसार लुमकाः
 गृह त्याग यानाः सिद्धार्थं ज्ञान माल
 छं नं ज्ञान लाय् गु प्रतिज्ञा या
 अले चर्वं छ ज्ञानी धाय्काः ।
 पीर कोविया: छ छाय् च्वना
 पीरया कारण छु थें मसीका:
 सीकि थौं हे छं थौं छु खः ?
 सिद्धार्थ ज्ञान लाःगु स्वांया: पुन्ही खः थौं
 तर छाय् च्वना छ अबोध धाय्काः ॥३॥
 परम शान्तिया लंपु खंका:
 हुँ छ भवरूपि मतिना त्वःताः
 करुणाया जंवाला तुगलं खंका:

, व्यभिचारया सिमायात त्वथुला:
 जु छ न्ह्याबले निवणि लुमकाः ॥४॥
 आः हे दं मन छ जुरूकक
 शान्तिदूत बुद्ध लुमकाः
 युगं थन शान्ति माला च्वन
 छं नं मुख्य जुयाः तिबः ब्यु छं
 शक्ति मखुसां छंगु सः ध्वय्काः ॥५॥
 चि तयाः नं चिसवाः मथूपित्त
 उपदेश न्यनानं बोध मजूपित्त
 अहंकारं व्याप्त पापि पित्त
 स्वांया: पुन्हीया विहां चुलि हालाः
 चाहिला जु छ शान्ति प्रेमी धाय्काः ॥६॥
 स्वांया: पुन्हीया दि सीका:
 मनू सकसितं बोध या छं
 करुणा पीडित निर्धापित्त
 मनय् श्रद्धाया रूचि दय्काः
 मन ! छ चर्वं संसारय् उत्तम धाय्का ॥७॥

~~

न्ह्योगुलु भिक्षुपि

बुद्धया पाले छ्वधः भिक्षुपि तस्सकं न्ह्योगुलु जुया च्वन । निभाः द्वो च्वे ध्यंक ल्वीकाः तिनि दनावैगु जुया
 च्वन । अले भगवानं छन्दु अमिके न्यना विज्यात, “भिक्षुपि ! छु छिमिसं सुं थुजोम्ह जुजु म्हस्मूला गुम्हकि सुथे
 तस्सकं लिबाकक दनी । तर अयसां जनतातसें वयात तस्सकं यो ।”

“मस्यू, भन्ते !”

“साधु, साधु !! जिन नं मस्यू भिक्षुपि । थथे लिबाक दनीपित सुयां यै मखु । भिक्षुपि उके छिर्पि नं न्ह्यापां
 दनेगु या ।” बुद्ध भया विज्यात ।

७६ स्यूला थे

१. भगवान् बुद्धया मूल उपदेश व्याकक मुनातःगु ग्रन्थयात् 'त्रिपिटक' धाइ । सुत्त-पिटक, विनय-पिटक व अभिधम्म-पिटक यानाः थ्व स्वंगु पिटक दु । सुत्तपिटकय् न्यागू, विनयपिटकय् न्यागू व अभिधम्मपिटकय् त्वय् गू यानाः जम्मा किल्हय् गु ग्रन्थ त्रिपिटकय् दुथ्यानाच्चंगु दु ।
२. ग्रीकया जुजु मिलिन्द, गुह्यसित मिनाण्डर नं धाइ, वैगु इलय् व छह्य प्रतापोह्य जुजु खः । संतलज नदि पारयानाः यमुना नदिया थुखे-उखेतक व थःगु राज्य फैलय् याःगु खः । आःतकय् उगु ऐतिहासिक तथ्य प्रमाणित याइगु टक ल्वीकेघुकूगु दु ।
३. लुम्बिनि सिद्धार्थ गौतमया पवित्र जन्मस्थल खः। थुकियात मौर्यजुजु अशोकया त्वहंथामय् 'लुम्बिनि'धका न्हथना तःगु दु । अथे हे चिनिया यात्रि फाहियानं 'लुम्बिनि'धैतःगु दु धाःसा व्हेन-साँग 'ल-फ-नि' धाःगु दु । थौकह्य स्थानोय जनतां उकियात 'लुम्बिननदेई' धैच्चंगु दु ।
४. ई. सं. १८६५-६६ स पाल्पाया तात्कालिक बडाहाकिम खज्ज शमशेर ज. ब. रा. व जर्मन पुरातत्वविद् डा. ए फुहररया संयुक्त कुतलं गौतमबुद्धया जन्मस्थल 'लुम्बिनि' व पैतृक नगरी 'कपिलवस्तु' ल्वीकूगु खः ।
५. पुलांपि वैद्यतय् गु नाया लवलय् बुद्धधर्मया ग्रन्थय् 'जीवक' धैह्य वैद्ययागु नां न उल्लेख जुयाच्चंगु दु ।

सुनौली जती व्याप्त

—संगलमान शाक्ष, यल

हा !
न्ह्यलय् मस्त जि
थौं न
प्रभु विजयात खनी
शुद्ध चाय् अहो !
चुपचाप
कविता
त्वःता थकल
ह्यगसय् ।

सुनसान निकुञ्जय्
वन पाखाय्
सन्ध्याइलय्
स्वर्ण जती
श्वैच्चन
संगीत मधुर !
अहो ! व्याप्त प्रभु
सुनौली किरणया
राग तरंगय् ।

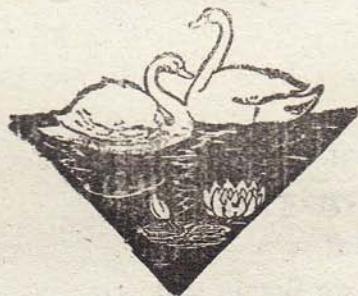
सम्पादकयात् पौरी

श्रामान् सम्पादकजु,

जि छह्या आनन्दभूमि पत्रिकाया निरन्तर पाठक खः । जिमि संस्था थव पत्रिकाया ग्राहक खः । थव पत्रिका स्वयंगु जिमि आपाः सिया चाख दु । पुह्तीपति पिहाँवैगु थुगु पत्रिका लिबाक ध्वनीगु जूगुलि लच्छ पियाः स्वयंगु जिमिगु धैर्यं न अधैर्यं जुया वनीगु । हाकनं मेपिनिगु ह्लाःतो थवहे पत्रिका खनाः न थःथाय् मध्यनीगु थें याःगु दिवकगु खँ धयां साध्य मजू । गुबलें गुबलें ला थ्यनीगु हे न मखु । गुइनिसे संचालन जुयाच्वंगु पत्रिकाया व्यवस्था तिमर्यं धकाः धायंगु न उति ल्वः मताया । इलय् पत्रिका थ्यंकेगु व पाठक सन्तुष्ट यायंगु ज्या पत्रिका संचालनया छगु मू-ज्या खः थें च्वं धैगु खँ धाःसा न्ह्यमर्थसे मफयाः थव पौ च्वैहैच्वनागु खः ।

जीवन शाक्य
येदेया छगु संस्थाया सदस्य

(वंगु दँय् झिस्वंगु पुह्ती लाःवःगुलि निगु पुह्तीया छवलं पत्रिकां पिहाँवःगुलि पत्रिका इनेगु ज्या स्वंभावतः लिज्याःगु खः । इनाव्यूवनीह्य कर्मचारिया हेरफेर जुयाः ग्राहकया ठेगाना ल्वीकेत छुं भचा ई काल । अथे हे स्वद्वः पत्रिका शहर गांया कुंकुलामय् वनाः इनाव्यूवनेमाःगुलि छकःनिकः छथाय् ध्यना न मेथाय् मध्यनीगु खँ न जिम्सं स्वीकार याना । अले हुलाकं छ्वयवलय् लिबाइगु वा मध्यनीगु कीगु व्यवस्थाया दुने जक लाःधकाः धायमफु । न्ह्यागुसां खःगु खँ कनाहःगुली जिपि लयमतासे मगाः । जिमिसं फक्व इलय् पत्रिका थ्यंकाबीगु कुतः याय् । धन्यवाद । —संपादक ।)

“जन्म जुयाकथं सिद्धार्थं न्ह्यप्वः पलेस्वानय् पलाः छिना व्यन धकाः ललितविस्तर व बुद्धचरित्र थें जाःगु ग्रन्थय् धैतःगु बाखंयात जनजीवनं सश्रद्ध पत्याः याना च्वंगु दनि, थव हे नातां सिद्धार्थयात बुद्ध भगवान् अवतार धकाः पुज्याना च्वंगु दु ।”

— प्रा० जनकलाल वैद्य

धो० लाइम्ह वैद्य

— प्रकाश बज्राचार्य

उज्जैनया जुजु प्रद्योतयाके निगू बाँमलागु गुणत दु
छगूला सिर्तिलाःगु धका तुरन्त हे त पिहाँ वेकीगु, मेगू त
वय्का तयां छु स्यनौ धका तेयात लहिना तेगु । चिहाकेक
धायूत तैकालिम्ह जुजु धायवं मथूरीं सु दे ? तैकालि ला
छु, तैकालिया बाज्यायात नं लवचं कः । ध्व सकसितं
कीगु नियम खः— आजुयात नं लवचं कः, अजियात नं कः,
झीत नं कः । जुजु प्रद्योत नं बचे मजू । वयात नं पाण्डु-
रोगं लासाय् बस्वाना बिल । लवय् खनाः नं मुरु मुरु तं
पिहाँ वो जुजुया, तर छुयाय् जुजु खनाः लवय् मग्याः थें ।
ऊं ऊं तिस्सिना तःगु कम्सि थें सुकू चिना वन जुजु ।
तुर्तिया लुसि स्याःशुनिसे क्याः छ्यो०या आंगसा स्याःगुतक
लाय्के कुर्पि वैद्यत वयाः जुजु-यात् स्वावय् धुक्कल, तर
पाण्डुरोगयात् सुनानं बिसिके छोय् फूगु मखुनि ।

अले जुजु बगधया नां जाःम्ह वैद्य जीवकयात
किकेयाना छोत । वास्यां न्हाउन्हाउ जीवकं जुजुयायाव्
च्वाः क्ये वल । जीवक खनाः जुजु नं मुसुकूक न्हिलेत स्वल,
तर न्येताःया ना तन्केजुया स्याःशुलि हाकूनं पाढे च्वाः
ज्याय् माल । छुयाय् बिचरा, लवय् नं यानाः न्हिले तक्क नं
फूगु मखु ।

जीवकं जुजुयात् स्वल । तुर्ति तियाः स्वल, ल्हा
म्वे हीकाः स्वल, छ्यो० फस्वयूका स्वल । कुम्हाः नं इयप-

दायाः स्वेये महेष्महं धो० धो० दायाः स्वल । वाक्कु-
छिनाः जुजू० सहयाना च्वन । अले जीवकया महूतु० पिज्वल,
“महाराज ! ल्वे जि लायकेगु जुल ।” जुजु लय्ताल ।
न्हिलेत स्वल । उहु० न्हिले हे मफु । ख्वाः पकुचिकल ।

कन्हेखनु लु०यागु थले हा फवाज्ञा० वय्क दाय्का
तःगु द्वास द्वास वःगु वासः ज्वनाः जीवक जुजुयायाय्
वल । कोठाय् च्वर्पि सकस्यां न्हाय् सू० झूंयात । छम्ह
निम्हस्यां वासःया बास तायाः ‘आहा०’ धका ई धुतकल ।

“ध्व छु० ?” आमालि पाऊ० ख्वालं जुजू० न्यन ।

“महाराजयात वासः यायूत ध्यो दाय्का हैगु०”
जीवकं मुसु सुसु न्हिलाः लिसः बिल ।

ध्यो० ? जुजुया मिखां छु० हे मखन । नुगले
दनावःगु तं महूतु० छ्वाराकूक पिज्वेकल, “सु० मूर्खयात धका
हैगु आम ध्यो ? का त्वंकी जितः ध्यो, वयागु छ्यो०” बाकू-
याना बी०”

जीवकया न्हकुसे० लिं स्वात । मूहःम्ह दुगुचिया थें
तुर्ति प्यारा प्यारा खात । जुजुयात वासः त्वंकेगु वं आट
हे पिकाय् मफुत । जुजु हाकूनं बम्के जुल, “जितः न्हागु०
नकि, ध्यो छता नके मते, नत्रसा वयागु जात्रा न्याय्का बी
जि०” जीवक फरक्क फहिला न्हिप्यं सुचुका लिहाँ वन ।

जीवकया थःगु न्ह्यपुई खैं वायकल—पकका न थव
जुजुयात लायकेत ध्यो मनकुसें मजी धुंकल । तर ध्यो
नकूगु सिलकिला जितः लाखः पियाः चि मलता हा हाः
यायत छु बेर ? थव मूर्खम्ह जुजुयात लायकेत ध्यो थें
मच्वंक ध्यले मेमेगु ल्वाका छ्यानाः नके माली । अले ?
अले वासः नकेधु के साथ थः न कुलेलम ज्वी माली—नत्रसा
लिपा ध्यो नकूगु सिलकि जित व तँगुलु बाकिजुजू तै मखु ।

“महाराज ! छितः जि लायकेगु जुल ।” जुजुया
न्होने वनाः जीवकं न्यंकल ।

“म्हु ? ध्यो नकाः लकेगुला ? म्वा म्वा, जित लके म्वाः
ध्यो नयगु सिकं ल्वचं थसःपाना च्वनेगु है बेस ।” थारा-
म्हुया जुजू धाल ।

“मखु, महाराज । छितः मेगु है वासः बी । बरु
जङ्गले जडिबुटी काः वने मालेयोगुर्जि जि २ गू बर फवने
स्थिके—जितः न्ह्याःबले जि न्ह्याःथासं नगरं दुहाँ पिहाँ ज्वी
दयमाः, जितः योम्ह किसि योबले जि गय दयमाः ।”

“तथास्तु !” जुजु लय्ताया छिन्याकु टिन्हुल ।
तुरन्त ढोकापाले व किसिमागः तयू माःगु उजं जुल ।

कन्हेखुनु जीवकं ध्योल्वाका छ्यानाः वासः दय-
कल । तुगले धांग्रा थाःसां छ्वाले न्ह्यू पह पिकया जुजुयात
वासः बी हल । जुजुया ल्हाते वासःया पाश्र लःल्हाया “जि
तुरन्त वय, महाराज !” धका त्वः तथा पिहाँवल । कालं
ल्यूवःम्हये भाटाभाटा वनाः किसिगले वनाः भद्रवतिका
धैम्ह किसिया म्हे टिन्हुया च्वनं । काचाराचां किसि व्वा-
कल । नगरं पिहाँ व्यवं थःगु देश मगधपाले स्वयाः लिफः
है मस्वसे कुईं च जुल ।

थुखे जुजू वासः स्वल । ध्यो थें मच्वं । न्वतुन ।
ध्यो वास मवः । ध्यो मदुगु वासः धका धुक्क जुयाः धुट्क
वासः धुट्कल । ध्योया सवाः न मवः । जुजु मवद जुल ।

भचा जायका प्वाथे बुलुक्क बुलुक्क वल । छथु

निथु ध्यो धक्का न पिहाँ वल । तुरन्त जुजू चायकल कि
वयात जीवकं धोका बिल—वासः धका ध्योल्वाका छ्यानाः
नकल । जुजुया चिमिसैं चिमिसैं पतिकं तै पिहाँ वल ।
न्होने च्वंगु थःगु खड्ग स्वाराकक कयाः फसय् चाहिकुकू
जुजु जगे जुल —“दुष्ट जीवकयात तुरन्त न्होने तय् हचि,
वयागु छ्यों चण्डन्के माःगु दु ।”

“महाराजाधिराज ! वैद्यला किसिगया पिहाँ
वन ।” छम्हस्यां थुरु थुरु खाखां धाल ।

“सु मूर्खं धया किसि बिया छोइगु वयात ?”

“महाराजवा है आज्ञां नं ।”

जुजुया छु धाय् छु धाय् जुल । न्होनेसं च्वंग्मह
काक धैम्ह दासयात तै प्वंकल, “काक ! का छ तुरन्त
वनाः वैद्ययात लिर हचि, नत्रसा ध्व खड्ग छंगु है गःपते
द्यू वै ।”

काक वनेत कस्सेजुल । “आसेनि !” जुजू धाल,
“व वैद्यं साप धोँलाय् यो । वैगु ल्हातं छुं नय् मते खंला ।”

+ + +

विस्यूंवना च्वंग्मह जीवक वैद्य बिचे लैय् थ्यंका:
छगु सिमा कवय् च्वना थःगु नसा जवलं नया च्वन । अवले
है वयात ल्यू वःम्ह जुजु प्रदोतं छोया हःम्ह काक हस्यांग
फस्यांग याना थ्यंकः वल । व्यवं ऊसु है मलैसे धाल वं,
“आचार्य ! जुजू छितः तुरन्त लिहाँ ऊसाँ हैं ।”

जीवकं काक नाप मिखा ल्वाकाः मुसुक्क हिल ।
जीवकं न्ह्यूगु खनाः काक सतर्क जुल । वं विचा: यात थव
चंखम्ह वैद्य न्ह्यूगुया नं छुं महत्व दै । जीवकं धाल,
“आसे, जि नया च्वनातिनि । छ नं ऊसु लैकि । ना, छ नं
नय् योला ?”

“मयो मयो वैद्यतसे ब्यूगु छुं नं मयो ।” ल्हा
भाय्यायां काकं काचाकाचां धाल । थःत वैद्य ऊःलाय्
मफूगु खनाः दंग जुल ।

जीवक मुसुक क न्हिल । मखु पहयाना: थःगु लुसी वास: याकल । अले थःम्हं अम्बः नल, ल: त्वन, 'आहा' धका म्हुतु न्यायकल । काकया ई चुकुचुकु वन । जीवकं, "छंत नं योला अम्बः, ना ।" धका बिल । जीवकं अम्बः हे नया च्वंगुलि धव नःसां छु ज्वी मखु ज्वीमा: धका: मती तयाः काकं अम्बः कयाः नल । अम्बलय् वास: थाका व्यूगु मचाः वं ।

तर, ध्व छु ? अम्बः नयाः भचा जाय्वं हे काक-या छ्वां पाउँल, च्वनां च्वने मफुत । अनसं हे शारा जुल । बस ! काक अनया अनसं हे जुल । छेरे जूगु दिके हे मफुत । प्वाथे दुहाँ वं सिकं अप्पो पिहाँ वल । म्हला सडा पतिर्चि थें सुकू चिन । साप ग्यात व । मिखाय् छवितया कमजोर सलं न्यन वं, "हे आचार्य ? छु आः जि म्वाइ तिनिला ?"

जीवकं न्हिला धाल, "काक ! छंत छु ज्वी मखु । जुजुयात नं छु ज्वी मखु । जुजु तँकालि जूगुलि हे जका जि बिस्यू वैगु खः ।" थुलि धथाः हथाय् मचासे थःगु सामान वविया किसि म्हे च्वनाः जीवक मगधपाखे स्वयाः वन । काक "हे, हे" बाहेक मेगु छु हे धाय् मफुत, धाय्धाःसा जीवकयात ल्यू नं ला वने मफु वं ।

+ + +

• ध्यो नःगुलि जुजु प्रद्योतया ल्वय् लात । ल्वय् लाःबले तैं नं क्वलन । अले जीवक खनाः नं प्रसन्न जुल । प्रसन्न जुयाः हे जुजू जीवकयात देशे न्याय् मदूगु दोसल्ला गा छ्पू कोसेली बिया छ्योत ।

अपाय्-जिगु दोसल्ला गा न्यय् बहर्पि सुं हे मखना व दोसल्ला जीवकं बुद्धयात लःल्हाःगु जुल ।

बौद्ध-प्रश्नोत्तर-स्तम्भ

★ चन्द्रकुमार

ओम बाहाल, काठमाण्डौ

प्रश्न— बुद्धले भोगेकामध्ये सबै भन्दा महत्वपूर्ण घटना कुन हो ?

उत्तर— जहाँसम्म हामीलाई लाग्छ बुद्धत्व प्राप्ति लाई तै सबभन्दा महत्वपूर्ण घटना मान्न सकिन्छ ।

प्रश्न— बुद्धलाई राजनैतिक, दार्शनिक वा धार्मिक मध्ये कुन कोटिमा मान्न सकिन्छ ?

उत्तर— बुद्धले जिउने तरीका देखाई दुःखबाट मुक्त हुने उपाय बताउनु भएको थियो । उहाँको धर्म पनि त्यही हो र दर्शन पनि त्यही नै हो । यसलाई दर्शन माने बुद्ध-

लाई दार्शनिक र यसलाई धर्म मने बुद्ध-लाई धार्मिक नै सम्फे हुन्छ । बुद्धलाई पूर्णतः दार्शनिक मात्रै वा धार्मिक मात्र भनेर मान्नु उचित छैन । केही राजनीतिक पक्षमा पनि बोल्नु भएको भएता पनि बुद्धलाई राजनैतिक व्यक्ति मान्न सकिदैन ।

★ धर्मराज सिं सुबाल

ज्यावलाखेल, पाटन

प्रश्न— बुद्ध सम्बन्धित इतिहासमा सबै भन्दा विस्तृत र भरपर्दो इतिहासको किताब कुन हो र कसले लेखेको छ ?

उत्तर— भारतका आचार्य नरेन्द्रदेवले लेख्नुभएको 'बौद्ध धर्म दर्शन' ।

प्रश्न- ज्ञान र ध्यानमा बुद्धले कुनलाई बढी जोड़ दिएको छ ?

उत्तर- बुद्धले ज्ञान र ध्यान दुबैलाई एकै समान मान्नुभएको छ । ध्यानद्वारा नै ज्ञान प्राप्त हुन्छ । ज्ञानद्वारा नै ध्यान सफल हुन्छ ।

केदारनाथ श्रेष्ठ

सतुंगल, काठमाण्डौ

प्रश्न- बुद्धले पहिलेका बुद्धहरूको अनुसरण गरी भिक्षा मागेको थियो भन्नेमा के प्रमाण छ ?

उत्तर- बुद्ध धर्म श्रद्धाले मात्र विश्वास गर्ने धर्म होइन, अपितु अनुभवद्वारा बुझेर ज्ञान प्राप्त गर्ने धर्म हो । बुद्धले जुन ज्ञान प्राप्त गर्नु भयो त्यो स्वयंले अबबोध गरेर मात्र अरुलाई प्रकाश पार्नुभएको थियो । अतः यो परम्परावादी धर्म होइन । बहाँको सर्वज्ञता ज्ञानले अर्थात् ध्यानद्वारा नै पहिलेका बुद्धहरूको अनुसरण गरी भिक्षा मागेको कुरा बुद्धजीवनीमा र पालि साहित्यमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख भएको छ । अन्य प्रमाण छैन ।

प्रश्न- बुद्धले आफ्नो ऋद्धिवलले अर्काको मनको कुरा थाहा पाउनसक्छ भन्ने कुरामा कतिको सत्यता छ ?

उत्तर- बुद्धले जुन दिन बुद्धत्व प्राप्त गर्नु भएको थियो त्यो भन्दा अगाडि नै 'परचित्त'

'विजानन' ज्ञान प्राप्त गर्नु भएको थियो । अर्काको मनको कुरा जान्न ऋद्धिवल प्रयोग गरिदैन । बुद्धले मात्र होइन बहाँका शिष्यहरू भिक्षु, भिक्षुणीहरू तथा गृहस्थहरूले पनि समाधिद्वारा मनको कुरा जान्न सक्छन् बुद्धको धर्म 'भावेतब्बं धर्म' भाविता गर्नु अर्थात् अभ्यास गरेरनै जान्न पनै धर्म हो । अभ्यास गरेर कोशिश गरेर समाधि योगद्वारा नै अनेक प्रकारका ज्ञान प्राप्त गर्न सक्छ । विना अनुभवले केही पनि हुन सक्दैन । अनुभव नभएको र आफूले गर्न नसक्ने कुरा अध्यविश्वास जस्तो लाग्छ । तर अनुभवीको लागि ज्ञान सिद्ध कुरा हुने छ ।

★ बालजी वैद्य

भक्तपुर गछे

प्रश्न- "पिण्डत दुर्गा प्रसाद भट्टराई" द्वारा लिखित "योगषा शिष्ठको विषयसार" किताबमा "काक भुशुण्डको कथा" मा उल्लिखित अनुसार काक भुशुण्डको अगाडि कलियुगमा १०० पल्ट बुद्ध भगवान्को अवतार भयो रे । के यो कुरा सत्य हो ?

उत्तर- किताबमा छ भन्दैमा सत्यता मान्नु उचित जस्तो लाग्दैन । जुन सुकैमा पनि केलाएर हेनुपर्छ । ऐतिहासिक दृष्टिकोणले हेर्दा बुद्ध अवतार वादमा सत्यता छ भन्ने हामीलाई लाग्दैन ।

आषाढ पूर्णिमा

यसे दिनमा भगवान् बुद्धले सारनाथमा सर्वप्रथम धर्म उपदेश गर्नु भएको थियो ।

सम्पादकीय

शान्ति

आज प्रत्येक समाजका घरघरदेखि लिएर विश्व पर्यन्तमा भइरहेको तनावको स्थितिले गर्दा मानिसलाई शान्ति भन्दा प्रियवस्तु अरु कुनै नभए जस्तो भइरहेको छ । विश्वमा यसैको चर्चा भइराखेको छ ।

परस्परमा अविश्वास रही विश्वासघात हुन्जेलसम्म र शोषण हुन्जेलसम्म शान्ति असम्भव प्रायः छ । परस्पर-मा सहयोग, मैत्रीपूर्ण व्यवहार र समझदारी कायम भएमा नै मानिसको मन परिवर्तन हुन्छ । तब मात्र शान्तिमय वातावरण सृजित हुन्छ । कसैले पनि धनबल र शक्तिबलले अरुलाई दबाउदैमा कसैको मन परिवर्तन गराउन सकिँदैन । वैरले वैर कहिल्यै शान्त हुँदैन, मैत्री भावले मात्र शान्ति प्राप्त हुन्छ ।

शान्ति स्थापनाका लागि बुद्ध्या ४ सत्य उपदेश-हरू संस्मरणीय छ । संसार दुःखमय छ, शोषणको बोल-याला छ यो बुद्धले बताएको पहिलो सत्य हो । दोश्रो सत्यमा बताइएको छ कि तृणा दुःखको कारण हो । तृणा भनेको महत्वाकांक्षा हो थर्थात् जति भए पनि नपुग्ने असन्तुष्ट भाव हो । अर्को अर्थमा भन्ने हो भने यो आफनो

प्रभुत्व जमाउने इच्छा हो । महत्वाकांक्षाले गर्दा नै बाबु र छोरामा, साथी भाइका बीचमा, राष्ट्रराष्ट्रका बीचमा कलह डत्थाश भइराखेको छ । तेश्रो सत्यमा दुःखबाट मुक्त हुन सकिछ भनी बताइएको छ । अशान्तिका कारण पत्ता लगाई मनमा रहेको महत्वाकांक्षालाई जरैदेखि उखेली फालन सकिएमा दुःख निवारण हुनेछ र शान्ति हुनेछ । दुःख निवारण गर्ने उपाय छ भनी चौथो सत्यमा बताइएको छ । राङ्गो समझदारी, सुनिश्चित उद्देश्य, उचित बचन, उचित कार्य, राङ्गो जीविका, राङ्गो स्मृति र समुचित एकाग्रता आदि आर्य अष्टांगिक मार्ग नै दुःख निवारण गर्ने उपाय हुन् ।

बुद्धले आफ्ना अनुयायी बौद्धहरूका लागि विविध प्रकारका आचारसंहिता रचना गरेको मध्ये शस्त्रास्त्रको विक्री गरिनु हुन्न, मानिस बेचिनु हुन्न, विष बेचिनु हुन्न, बहुलाउने मादक पदार्थ बेचिनु हुन्न र 'म' र 'मेरो' अन्तै अहंधावलाई ग्रहण गरिराख्नु हुन्न जस्ता संहिताहरू शान्तिको लागि बालन गर्नु उपयुक्त कुरा हुन् ।

दीथ निकायमा बुद्धले स्पष्ट गर्नु भएको छ कि

अशान्तिको मूल कारण सम्पत्तिको व्यक्तिगत अधिकार हो । अपराधको मूल कारण गरीबी र आर्थिक दुष्यवस्था हो । संसारको मूल समस्या नै आहार हो । यसैले शान्ति प्राप्तिका लागि यस्ता समस्या नै पहिले हल गर्नु पाउँ ।

साँचै भन्ने हो भने शान्ति र अशान्ति दुवैको उपज मन नै हो । मन अबुद्ध भयो भने अशान्तिको सृजना हुन्छ । मानिस मानसिक रूपमा शुद्ध भएमा सुख प्राप्ति हुन्छ । असन्तोष भावले कलह उत्पन्न हुन्छ । यसैले मन राज्ञो भएमा सबै कुरा ठीक भएर आउँछ । यसको लागि हृदय परिवर्तन आवश्यक छ । हृदय परिवर्तन गर्न मैत्री

पूर्ण सहयोग र समझदारी हुनु नित्यान्त आवश्यक छ । महत्वाकांक्षाले सहयोग र उपकार गरिएता पनि परिणाम राज्ञो हुँदैन । अशान्ति भइ नै रहन्छ । त्यसैले मैत्री व्यवहार नै शान्तिको लक्षण हो ।

शान्ति भनी ठुलो स्वरले चिल्लाए औं कामले पनि त्यतिकै तदारुखताका सत्य उदाहरण प्रस्तुत गर्दै जानु पर्ने अवस्था छ । अन्यथा शान्तिको कुरा भ्रान्ति मात्र हुन जानेछ । समयानुकूल शिक्षा र उपदेश बुद्धबाट ग्रहण गरी शान्ति स्थापना गर्न सकिने कुरामा हामी विश्वास गर्दौँ । भवतु सबै मंगलम् ।

आषाढ पुन्हीया प्यंगू योग

- १) बोधीसत्वं महामायादेवीया गर्भं प्रवेशयाना विज्यागु ।
(विहिवार)
- २) नीगुदैया उमेरे राजकुमार सिद्धार्थं गृह त्याग याना विज्यागु ।
(सोमवार)
- ३) तथागतं ऋषिपतनं मृगदावनयं पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त धर्मचक्रं प्रवर्तनं (प्रथम उपदेश)
याना विज्यागु ।
(शनिवार)
- ४) तथागतं श्रावस्ती तीर्थकर तय्त ऋषि प्रातिहार्यद्वारा दमन याना विज्यागु ।
(प्रेषक-हेराकाजी सुईका)

A SHORT HISTORY OF THERAVADA BUDDHISM IN NEPAL

Bhikkhu Amritanand Thera

Introduction of Theravada Buddhism to Nepal.

About 55 years ago,in my childhood,I was told by a Bajracharya teacher, "There are no living Buddhist monks on this earth but, a wall-painting." In spite of this,first time in my life,in 1935, I saw living Buddhist Monks at Kusinara, where the Buddha passed away, in Tahashil Davaria District, India.

It was on August 2, 1936, at the age of 18, I got my ordination at Kusinara, India. My *Upajjhaya* was late Venerable U. Chandramani Maha Thera of Burma. After ordination he sent me to the late Venerable Mahaprajna Thera of Nepal. At that time he was residing at Kalimpong,Darjeeling,North India. As a matter of fact,he was the first Nepalese Theravadian Buddhist monk in the present history of Nepal.

The late Venerable Mahaprajna Thera, who was a Hindu by birth, first in 1924 was ordained, as a Buddhist monk, by a Tibetan Lama, Venerable Chering Norbu, in Kathmandu. At that time the law of Nepal prohibits any conversion from one religion to another. Since he became a Buddhist monk from Hindu so he was expelled from Nepal along with the other four monks who had become Buddhist monks. It was during the time of late Chandra Shamsher J. B. Rana, the then Prime Minister of Nepal. After expulsion he went to Lhasa, the capital of Tibet. After some years he came to India. In 1928,he became Theravadian Buddhist Monk at Kusinara under the late Venerable U. Chandramani Maha Thera as his *Upajjhaya*. After that he was residing at Kalimpong, Darjeeling, North

India. (Later on he disrobed.)

In the begining of 1937 I went to eastern Nepal , Bhojpur, from Darjeeling, for propagation of Dhamma. As there was no motorable road from Darjeeling to Bhojpur so, I walked up. It took me more than two weeks. I have some relatives there. Besides, many Sakya families are living there. Later on, the late Venerable Mahaprajna Thera joined me in Bhojpur.

After some religious function the governor of that place came to know that the late Venerable Thera was expelled from Nepal in the past. So, he was caught and sent to jail. At that time I was asked to go away. "Since I am a born Buddhist I won't leave my teacher. I would follow him " said I to the governor. Thus I went to jail along with him

After having spent for some monhts in jail, one night, I dreamt five suns in five colours. On the same night I dreamt I cut off a neck of a man and was bleeding out. When I awoke I told this to the late Venerable Thera. He said, " To - day we can leave the jail ". At about 11 a. m. we were called by an

authority of the jail and asked us not to come again into Nepal. Then, we were sent with two policemen up to the Nepal-India border It was during the time of Juddha Shamsher J. B. Rana, the then Prime Minister of Nepal.

In the begining of 1938 I left for Burma to study Pali. At that time there were two Nepalese Theravadian Monks in Maoulmein, upper Burma, at Taungpo Kyung. They were Venerable Shakya Nanda Maha Thera and Venerable Anuruddha Maha Thera. So, I went to them in Maoulmein. The Chife-monk of that monastery was late Venerable Agga Maha Pandita U. Chakkapala Maha Thera. After having spent for some months, I left for Sri Lanka, because the food was not very agreeable for me.

On January 25, 1940, I got my *Upasampada* (higher ordination) in Sri Lanka. My *Upajjhaya*--teacher was the late Venerable Dhammarakkhita Vansalankara Siri Palene Vajiranana Mahanayaka Maha Thera of Vajiraramaya, Colombo.

At the end of 1942 I came to Kathmandu, Nepal from Sri Lanka. At

that time there were late Venerable Dhammaloka Maha Thera and late Sumangala Samanera at Kimdol Vihara, at the vicinity of Kathmandu. Till I came to Kathmandu, there was no propagation of Dhamma nor there was any preaching in public by Bhikkhus. During those days, there were some political trouble in Kathmandu. Four politicians were hanged up and shot down to death. Four or five people can not get together. Despite, I preached Dhamma, in public, at Swayambhu-hill, at the vicinity of Kathmandu for a month every morning. There was a large gathering. It was a great success. Many people came to Vihara and observed Panchaseela etc. Thus I carried my Dhammaduta -- work until 1944 constantly.

During this period I printed some books. Such as, Triratna-Vandana (Salutation to the Triple Gem), Pathya - Sutra (Text for recitations), Dhammapada, Buddhajeevani(A short life story of the Buddha), Grihivinaya (Rules of lay-people) etc. Later on all these books were confiscated by the then Rana-Government. During this period a few more Theravadian Nepalese Monks

came to Nepal from abroad after their study of dhamma. Among them was venerable Panna Nanda Maha Thera, who was also ordained by the late U. Chandramani Maha Thera at Kusinara, India, in 1930 I must say, with great pleasure, that he was the first Theravadian Buddhist Monk who, soon after his ordination, appeared in Kathmandu street.

In 1944 Venerable Panna Nanda Thera was trying to ordain a lady as a Nun. After that the then Prime Minister, Juddha Shamsher J. B. Rana of Nepal summoned all the Theravadian monks and asked them not to preach Dhamma. But the Bhikkhus did not accept it. Thereby the Prime Minister of Nepal ordered them to leave the country. Within three day's time they had to leave the country. Thus they were expelled from Nepal. There were altogether eight Theravadian monks at that time in Kathmandu.

At that time I was at Sarnath, Benares, India. When all the expelled monks were assembled at Sarnath, a Buddhist Society of Nepal (*Dharma-daya Sabha*) was established under the Chairmanship of the late Venerable U.

Chandramani Maha Thera. I went to every Buddhist Society in India, and appealed it to protest the Government of Nepal. I also wrote letters to Theravadian Buddhist countries in abroad. After that I left for Sri Lanka.

In 1945 I was able to bring a good-will mission from Sri Lanka to Nepal. The head of the mission was the Most Venerable Narada Maha Thera of Vajiraramaya, Colombo. The mission was permitted to visit Nepal on a pilgrimage but not to preach Dhamma. Later on when the mission reached Kathmandu, however, I was able to get a permission to preach Dhamma, at Ananda Kuti Vihara, Swayambhu, Kathmandu, Nepal.

On this occasion I had chance of meeting with the then Prime Minister, Padma Shamsher J. B. Rana. He was a new Prime Minister. I spoke to him and was able to get permission for one monk to get back to Kathmandu from exile. In this way, I was able to get back the monks into Nepal from exile.

The first monastery of Theravada

Ananda Kuti Vihar, is the first

monastery of Theravada Buddhists of Nepal, which was established by the late Venerable Dhammadhoka Maha Thera of Nepal in 1943. It is situated on Swayambhu-hill, at the vicinity of Kathmandu. In this we have a *Chetiya*, a *Seema*, established by the most Venerable Narada Maha Thera of Sri Lanka in 1946, a Shrine - room, a Dining-hall, a Preaching-hall and three Residential-quarters.

At present

At present about 50 Theravadian Monks are living in Nepal. Of them, Venerable Panna Nanda Maha Thera is the eldest one. He is 81 and 49 *Vassavasa*. After him it comes Venerable Shakya Nanda Maha Thera and Anuraddha Maha Thera, and then myself. Among these monks, seven are in Thailand and ten in Sri Lanka. They are studying there Pali. Besides there are more than forty Buddhist Nuns in Nepal, at present. One can find twelve Viharas in Kathmandu valley and sixteen Viharas outside Kathmandu valley. One *Seema* was established by Venerable Madihe Pannaseeha Mahanayak Maha Thera of Sri Lanka in 1951, at Sri Sumangala Vihara, Patan, Kath-

mandu valley, and another one was established by Venerable Anurudha Maha Thera of Nepal in 1976 .. at Lumbini.

Buddhist literature

Nearly two hundred books, including booklets, written by various Monks, had been published. Of these 17 volumes of books are quite thick. These are mainly translated directly from Pali text and published by Ananda Kuti Vihar Trust. It is translated by me into Nepali language. It has given great opportunity to Nepali people to

study Pali literature in their own mother-tongue. Till the publication of these series there were not a single book in Nepali on Pali literature. It is being published methodically. Buddhist Pariyatti classes are being held by Venerable Buddhaghosa Maha Thera on every Saturday.

Because of propagation of Dhamma for the last forty years by the Theravadian Monks, in general, there are all-round awakening in Nepal among all Buddhist section.

सुख गुकथं दै ?

गुहास्या थःगु अनित्य शरीरपाखे बिशेष ध्यान वी मखु, बुढा जुया बनाच्वंगु
खसाँ नं मेहनत याय्‌गु त्वती मखु, शरीर्या सुख याय्‌गुली जक लगे जुया च्वनी मखु,
वं हे धात्यें सुख प्राप्त याय् के ।

— आनन्द महास्थविर

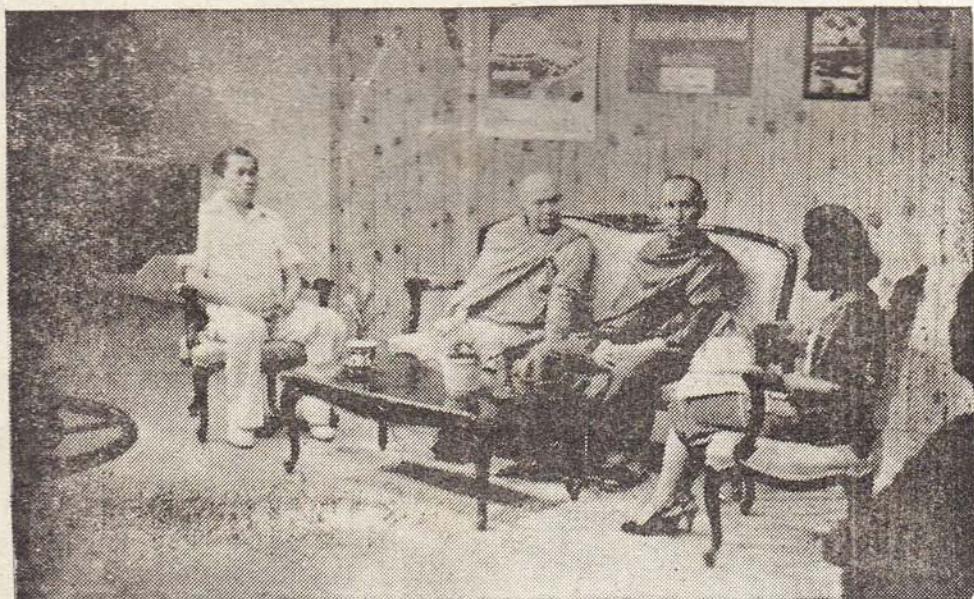
श्री लालू संस्कृत विद्यालय

थाइलैण्ड

टेलिभिजनमा भिक्षु अमृतानन्द

२५२५ बुद्ध जयन्ती विश्वको कुनाकाच्चामा मना-
इयो । सोही उपलक्षमा बैंकक (थाइलैण्ड) मा पनि धुम-
धामसाथ बुद्ध जयन्ती मनाइयो । सो उपलक्षमा थाइलैण्ड-

मा विश्व'प्रशिद्ध नेपाली भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर पनि
उपस्थित हुनुहुन्थ्यो । बैंककमा भिक्षु अमृतानन्दको तफबाट
धर्म देशना पनि भएको थियो । र साथै बैंककको टेलि-
विजन संस्थाले उहाँसँग लिइएको अन्तरवार्ता पनि प्रसारित
गरिएको थियो ।

भिक्षु अमृतानन्द टेलिभिजनमा अन्तरवार्ता दिदै हुनुहुन्छ ।

काठमाडौं

प्रधान सम्पादकको रुस भ्रमण

The Religions Board of the USSR on International Affairs & Asian Buddhist Conference for Peace, Wulan Bator को मैत्रीपूर्ण निमन्त्रणामा तीन सदस्यीय प्रतिनिधि मण्डलको नेतृत्व गरी आनन्दभूमिका प्रधान सम्पादक भिक्षु अश्रव्योष महास्थविर दुई हप्ताको कार्यग्रममा रुस र मंगोलियाको भ्रमण गरी हालै काठमाडौं फर्क्नु भयो । नाती शाक्य र पुरुषोत्तम मानन्दर उक्त प्रतिनिधिमण्डलका सदस्य हुनुदृश्यो ।

काठमाडौं

आनन्दकुटीमा जेष्ठ पूर्णिमा

प्रत्येक महीनाको पूर्णिमा ठैं जेष्ठ पूर्णिमाको दिनमा पनि आनन्दकुटीमा बुद्धपूजा तथा धर्मदेशना कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

बिहान ६.१५ मा आनन्दकुटी बौद्ध विद्यापीठका छात्रछात्राहरूद्वारा त्रिजरण गुण गान गाइएपछि भिक्षु मैत्रीले जेष्ठ पूर्णिमाको दिन सभ्राट अशोकका सुपुत्र महेन्द्र महास्थविरले श्री लकामा बुद्ध धर्म स्थापन गर्नु भएको कुरा प्रकाश पार्नु भयो ।

बिहान ८ बजे देखि ९ बजेसम्म स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन पछि भिक्षु प्रज्ञारश्मिबाट शील प्रदान र भिक्षु मैत्रीबाट बुद्धपूजा भयो ।

अन्तमा उपासक धर्मप्रेमी कर्कटमान तुलाधरको असामिक निधन भएकोमा १ मिनेट मौन धारण गरियो ।

दिउँसो भिक्षु सुशोभनबाट धर्म देशना सम्पन्न भयो ।

काठमाडौं

सम्पादक मण्डलमा हेरफेर

आनन्दभूमिको सम्पादक मण्डलमा प्रधान सम्पादक भिक्षु अश्रव्योषको अतिरिक्त भिक्षु कुमार काश्यप, सुवर्ण शाक्य, प्रकाश वज्राचार्य र न्तुच्छे बहादुर वज्राचार्य रहि आएकोमा ९ अङ्क ३ देखि न्तुच्छे बहादुर वज्राचार्यको सद्वा भिक्षु मैत्रीको सम्पादक मण्डलमा प्रवेश भएको छ । अरु सम्पादकहरू यथावत् कायम रहेको छ । उक्त हेरफेरमा वज्राचार्य र भिक्षु दुवैको सहमति समेत प्राप्त भएको छ ।
कालिम्पोड़

प्रार्थना गर्दै धर्म लाग्दैन

स्थानीय समारोहमा उपस्थित हुन भिक्षु मैत्री काठमाडौंबाट कालिम्पोड़को यात्रा गर्नु भयो ।

“अँध्याशो कुटीमा बसेर प्रार्थना गर्दैमा मात्रे पुण्य कमाउन सकिदैन । धर्म गर्ने तरीका यो होइन । मेहनतले मात्र जीवन सफल हुन्छ ।” भन्ने कुरो भिक्षु मैत्रीले कालिम्पोड़को धर्मोदय विहारमा भएको एक प्रबचन समारोहमा स्पष्ट पार्नु भयो । उक्त समारोहमा आमणेर महाबीर पनि उपस्थित हुनुदृश्यो । श्री पुरुषोत्तम श्रेष्ठको निमन्त्रणामा आयोजित उक्त समारोहको अन्त्यमा बौद्ध भजनद्वारा श्रोताहरूलाई मुरध पारेको यियो ।

सिद्धार्थ नगर

पालि विद्यापीठ

तथागत भगवान् बुद्धको जन्मस्थान लुम्बिनी अञ्चलको सिद्धार्थ नगरमा ‘सिद्धार्थ पालि विद्यापीठ’ स्थापनार्थ डा० काशीराज उपाध्यायको अध्यक्षतामा ९ सदस्यीय समिति गठन भएको छ । यस समितिले आगामी श्री ५ बडामहारानी सरकारको शुभजन्मोत्सवको पुनीत

अवसरमा यो विद्यापीठ शुभारम्भ गराउने कार्यक्रम राज-
दरबारमा पेश गर्दैछ ।

प्राप्त समाचार अनुसार विद्यालय सञ्चालनका
लागि आवश्यक शालबसाली रकम स्थूल भौतिक परि-
निर्माण र भूमिका लागि धेरै दाताहरूबाट आश्वासन प्राप्त
भएको छ र देशका धर्म र संस्कृतिसँग प्रेम गर्ने धार्मिक
सामाजिक संघ संस्था र व्यक्तिहरू त्यस पवित्र कार्यक्रम
लागि स्वतः उत्प्रेरित छन् ।

सम्पूर्ण परियोजनाबाट सालबसाली सवा तीन
लाख र पटके खर्च रुपिया आठ लाख जतिको अनुमान
गरिएको छ । २५ जना छात्रछात्राहरूको भोजन, आवास
र पढाइका लागि खर्च व्यहोर्ने दाता पनि अग्रसर छन् ।

श्री शरणकर महास्थवीर

भारतको महाराष्ट्र-जल गाउँ स्थीत महा महिन्द्र
इन्टरनेशनल धर्मदूत सोसाइटी अफ इन्डियाका सभापति
श्रीलंकाका एम. श्री शरणकर महास्थवीर ज्यू केही दिन
अगाडि काठमाण्डू आउनु भएको थियो ।

समरणीय छ श्रीलंकाबाट नेपाल भ्रमणको लागि
आउने उहाँ प्रथम भिक्षु हुनुदृच्छ । १९९६, २०१९, २०२४
साल-हरूमा वहाँले नेपाल भ्रमण गर्नु भएको थियो । वहाँके
सुकाव अनुसार आनन्दकुटी विहारबाट ६ जना नेपाली
विद्यार्थीहरूले श्रीलंकामा बी श्री बिमलबंश महास्थवीर
ज्यूको श्रीलंका विद्यालयमा छात्रवृत्ति पाए । उक्त छात्र-
वृत्ति पाउनेहरूमा भिक्षु गुणधोष, भिक्षु शीलभद्र र भिक्षु
मैत्री पनि सामेल थिए ।

यसपालीको चौथो नेपाल भ्रमणमा वहाँले पाटन र
असन-दगुबहालमा धर्म प्रवचन गर्नु भएको थियो । गत
असार २४ गतेसम्म स्वयम्भू आनन्दकुटी विहारमा रहनु
भै वहाँ भारत तर्फ प्रस्थान गर्नु भयो ।

धरान

जन्म दिनको उपलक्ष्यमा बुद्धपूजा

गत असार १७ गते भौंसीका दिन धरान पुरानो
बजार स्थित श्री मोतीराम ताम्राकारको निवासस्थानमा
वहाँको जेठ पुत्र श्री केशव राज ताम्राकारको जन्मदिनको
उपलक्ष्यमा बुद्ध पूजा कार्यक्रम सम्पन्न भयो । उक्त कार्य-
क्रममा काठमाण्डूबाट पाल्नु भएका भिक्षु मैत्रीले बुद्ध एक
उत्तम महापुरुष हुनु हुन्छ । वहाँको हरेक शब्द जीवन
सफल पार्न प्रयोग गर्न सकिन्छ । धर्म देशना जति सुके
सुनेतापनि प्रयोगमा लिन नसके बेकार हुन्छ भनी आपनो
धर्म देशनामा भन्नु भयो । अस्त्यमा धरान विहाराधिपति
भिक्षु मैत्रीद्वारा पुण्यानुओदन भई कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

जुम्ला

दुर्गम क्षेत्रमा बुद्ध जयन्ती

भगवान् बुद्धको २५२५ औं जयन्ती जुम्लाको
चन्दननाथ गाउँ पञ्चायतमा भगवान् गौतम बुद्धको प्रतिमा
पूजा र पञ्चशील प्रार्थना सहित धूमधामसँग मनाइयो ।
बुद्ध जयन्ती केन्द्रीय समारोह समितिका उपाध्यक्ष श्याम
कृष्ण मानन्दधरको सक्रियतामा आयोजित उक्त समारोह
स्थानीय क्याम्पस प्रमुखको अध्यक्षतामा प्रवचन गोष्ठी
सहित सम्पन्न भयो । बुद्धको अहिंसावाद र शान्ति नीतिमा
द्वारिकामनिनमकूल, पञ्चमुनि वज्राचार्य र श्याम कृष्ण
मानन्दधरले आ-आपनो विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

★ ★ ★

ये

भिक्षु अमृतानन्द लिहाँ विज्याइगु

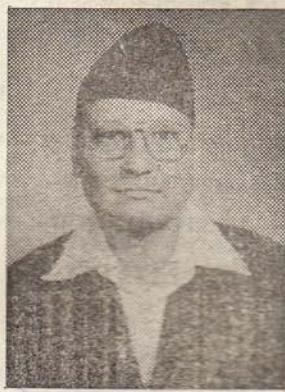
ध्यान भावनाया लागि श्रीलंका व थाइलैण्डयू
विज्याना च्वर्म्ह भिक्षु अमृतानन्द ध्व है वैगु असार २९
गते सोमवार खुनु लिहाँ विज्याइगु खैं सी दुगु दु । लुम्के
बहजू कि वसपोल २०३७ सालया वैशाख महिनाय् श्रीलं-

का विज्यागु खः । नेपालय् बौद्ध धर्म प्रचारया लागि तस्सकं सक्रिय जुया विज्याम्ह बुद्ध कालिन सफूत यक्को च्वयृगु ज्या याना विज्याना च्वंम्ह वसपोल स्वास्थ्ययात आराम बीत विदेशे विज्यागु खः ।

ये

कर्कटमान मन्त

नेपालया नांजाम्ह भाइलिन वादक भाजु कर्कटमान तुलाधरं चंगु जेठ ३२ गतेया दि खुनु भारतया भेलोर् यःगु अनित्यगु शरीर त्याग याना दिल । सकस्यां ल्वःत्रक व यैपुक खैं लहाना दीम्ह दिवंगत तुलाधर कलेजोया क्यान्सरं याना मदुगु खैं सीडुगु दु । वय्कः ५९ दैं दुवले च्वघटना जूगु खः । वय्कःया इम्ह काय्‌पि व ४ म्ह म्हाय्‌पि हु ।

सक्रियम्ह भाजु तुलाधर आनन्दकुटी विहार गुठी, आनन्दकुटी दायक सभा, स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खल; अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजन (असन) व विश्व मैत्री संघया आजीवन सदस्य नं खः । थुपि फुक्क संघत जाना: असार ६ गते खुनु श्रीधः विहारे दिवंगत तुलाधरया नामं छू शोक सभा त्याय्कूगु नं खबर थ्यंगु दु । अथे हे असार ७ गते खुनु अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजन पाखें नं असनय् वय्कःया लुमन्तिकथं शोक सभाया र्वसाः र्वःगु दु ।

लुमंके बह जू कि वय्कः भाजु तुलाधर कीगु आनन्दभूमि लय्पीया छम्ह सक्रियम्ह सहयोगी खः । वय्कलं आनन्दभूमि लय्पीयात थतकायृत मन, वचन व शरीर स्वतां नं फछ्छी फक्क गुहलि बिया दिया च्वंगु खः । वय्कलं आनन्दभूमिया जागि ग्राहक दय्केगु निसेंक्या थाय्‌थासे अल्सि मचासे इना बीगु ज्या तवकं याना दिया च्वंगु खः— व न ज्याला क्या मखु, थःगु दुनुगः निसेंया श्रद्धाकथं याना दीगु खः । वय्कःया निधनं द्याना नेपाल छम्ह सुप्रियिद्ध बेलावादकनाप बाय् माःगु दु; अथे हे आनन्दभूमिया छम्ह श्रद्धावान् व सक्रियम्ह धर्मपासा त्वःप्यूगु दु ।

दिवंगत भाजु कर्कटमान तुलाधरं निर्वाणपद लाना काय् फ्यूमा धका आनन्दभूमि परिवारं मन तुना च्वना ।

भोैत

बौद्ध प्रवचन

धर्मकीति विहारया उपासकपि श्रामणेर जूगु ४ दैं च्वंगुया लसताय् छू गोष्ठी जुल ।

"यक्कों यूरोपेलीत बौद्ध धर्मपाखे कवच्छ्वी धूंकूसां इमिगु समाजं मव्यूगुलि सुलाः सुलाः जक बौद्ध धर्म पालनयाना च्वन, नुगः चकंकाः खैं प्वके मछाःनि ।" धकाः भिक्षु सुमंगलं असार ४ गते विहिवार खुनु भोैतया ध्यान-कुटी विहारय् जूगु प्रवचन गोष्ठी 'अन्तरराष्ट्रिय स्तरय् बौद्ध धर्मया प्रचार' धैगु विषये त्ववासे धैया विज्यात ।

उगु प्रवचन गोष्ठी भिक्षु अशवघोष 'बौद्ध धर्म व साम्यवाद' या बारे तुलनायासे ध्वाध्वीका विज्यात । नापं भिक्षु बोधिसेनं बौद्ध धर्मकथं न्हापां थःत थम्हनि म्हसीके माः धकाः कना विज्यात । अनगारिका धम्मवती नं बौद्ध धर्मया प्रचार गुकथं याय्‌माः धकाः ध्वीका विज्यात ।

खबरे वार्षिक उत्सव

वंगु असार २० गते शनिवार खुनु खपया बौद्ध समकृत विहारय् छगू बुद्ध पूजा न्यायकूगु जुल। भिक्षु महासंघयात् संघाराम विहार प्रदान यागु व बुद्ध मूर्ति स्थापना यागुया दच्चिक्क क्यंगु लसयाय् थव वार्षिक उत्सव न्यायकूगु खः। खपया बुद्ध धर्म सेवा संघया गवसालय् न्यायकूगु थुगु उत्सवय् बुद्धपूजाया नापं परित्राण पाठ व धर्म देशना नं जूगु समाचार दु। सुथे ज्ञानमाला भजन शुरूजुया सन्ध्या इले प्रदीप पूजा यानाः वार्षिक उत्सव बवचायकूगु जुल।

उक्त उत्सवय् व्वति क्या दीपित साहु हषंरत्न स्वापितया परिवार (होटेल क्रिस्टल) पाखें जलपान व भोजन याकूगु समाचार दु।

ये

भिक्षु सुदर्शन या स्वास्थ्य लाभ

जापानय् जूगु Peace Conference स व्वति क्याः वाइलैण्डय् वनाः प्वाःयागु शल्यचिकित्सायानाः लिहाँ

यल

पुस्तकालय बौद्ध गोष्ठी

आधाड पुन्हीया लसताय् थी थी सफूकुथिपाखें बुद्ध धर्म प्रचार, बौद्ध ग्रन्थया सुरक्षा, व्वनेगु, ध्वंकेगु व बौद्धपिति दथ्वी स्वापू दयकेत यलया सुमंगल बिहारे छगू “पुस्तकालय बौद्ध गोष्ठी” या आयोजना ज्वीगु दु। वैगु श्रावण ३ गते शनिवाः ज्वीगु ऊगु गोष्ठी या गवसाः खलः पुस्तकालय बौद्ध गोष्ठी आयोजक समिति खः। गोष्ठीया उदघाटन माननिय शिक्षा व संस्कृति मन्त्री श्री केशर बहादुर विष्ट पाखें ज्वीगु खै सीदूगु दु।

भूल सुधार

गत अङ्कमा प्रकाशित ‘धरानमा बुद्ध जयन्ती समाचारमा श्री मती ऊषा पालिखे हुनु पर्नेमा ऊषा चालिसे भएकोले भूलसुधार गरिएको छ।

बिज्याःम्ह प्रसिद्ध इतिहासकार एवं सावित्यकार भिक्षु सुदर्शन छुं दिन न्हावःनिसें महंफैच्वंगु खवर प्राप्त जूगु छुं।

भोँत

महिला-बौद्ध ऋषि

भोँतया ध्यानकुटि बिहारय् गुम्ह उपासिकापि छुं दिनया लागी बौद्ध संस्कारकथं गेरु वसतं पुनाः महिला-बौद्ध ऋषि जुयाः भगवान् बुद्धया उपासना याना च्वंगु खवर दु।

आनन्दकुटी विहार जिर्णोद्वार यात सहायता

प्राप्त

- १) २०३४ या स्वयम्भू ज्ञानमाला बौद्ध तिर्थयात्रा समिति पाखें प्राप्त पटक पटक याना— रु. ३००००।—
- २) २५०५ बुद्ध जयन्ति कमिटी पाखें प्राप्त— रु. १००००।—
- ३) श्री दीर्घमान तुलाधर हिसियान्जि— रु. १००००।—
- ४) श्री धर्मवीर शाक्य जमः वाहाल— रु. ५००।—
- ५) भन्तेपिनि पाखें प्राप्त जूगु जम्मा— रु. १३५।—

लुम्बिनीका चमत्कार

— श्री नरेन्द्र जैन,
भारतीय राजदूत

(यो कविता बुद्ध जयन्तीको दिन आनन्दकुटीमा भएको बौद्ध समारोहमा सुनाइएको हो — सं)

लुम्बिनी का चमत्कार
मानवताका सर्वोत्तम पुरस्कार
दर्शाया भौतिक सुख असार
विरवित की शक्ति का निखार

बोधिवृक्ष को निहार
अनिमेष लोचन का सुन सार
नालंदा का विहार
ज्ञान ज्योति के अनुपम हार

सारनाथ में प्रथम बार
गौतम प्रवचन के संस्कार
गूँजा जग में दर्शन विचार
भाग्यशील सारा संसार

नेपाल की घाटियों का विस्तार
गौतम की गूँजी महिमा अपरम्पार
नीखता फैली अपार
शान्ति की कान्ति का प्रशार

काठमाण्डू की पहाड़ी पर बौद्ध विहार
प्रतिमाओं की कतार
स्वयम्भू पर चढते प्रतिदिन
पुष्प और भावों के हार

गौतम के इर्दिंगिरे चर्चा परिग्रह का प्रशार
वैभव की दिव्वावट सब असार
केवल त्याग उपस्था में है सार
खोल दो सत्य के लिए मन के द्वार

भिक्षु अमृतानन्दद्वारा सम्पादित

बौद्ध चाहित्यका अन्तर्लय रत्नहरू

(१)	बुद्धकालीन ब्राह्मण अप्राप्य भाग-१	७/-	(पृ. ५०४)
(२)	बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-१	८/-	(पृ. ५८१)
(३)	बुद्धकालीन राजपरिवार भाग-१	१०/-	(पृ. ६६५)
(४)	बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-१	८/-	(पृ. ५५६)
(५)	बुद्धकालीन परिव्राजकहरू भाग-१	१६/-	(पृ. ७६६)
(६)	बुद्धकालीन श्रावक-चरित भाग-१	६/-	(पृ. ३७८)
(७)	बुद्धकालीन श्राविका-चरित भाग-१	२२/-	(पृ. १००५)
(८)	बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव भाग-१	१८/-	(पृ. ६६८)
(९)	बुद्धकालीन प्रेतकथा ...	१०/-	(पृ. ३८२)
(१०)	बुद्धकालीन विमानकथा ...	१२/-	(पृ. ४०४)
(११)	बुद्धकालीन दर्शवटा ग्रन्थहरूको विषय-सूचो	५/-	
(१२)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२	१५/-	(पृ. ६००)
(१३)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३	१७/-	(पृ. ६८०)
(१४)	बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-२	१५/-	(पृ. ५६२)
(१५)	बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-३	१५/-	(पृ. ६२४)
(१६)	जापान भ्रमणको डायरी	४/-	
(१७)	जातक संग्रह भाग-१	१०/-	(पृ. २६६)
(१८)	जातक संग्रह भाग-२	८/-	(पृ. २४०)
(१९)	जातक संग्रह भाग-३	१३/-	(पृ. ३६०)

यो पुस्तकहरू पाइने स्थान

आनन्दकुटी, स्वयम्भू - सिद्धार्थ शिशु निकेतन, भृकुटी मण्डप - हेराकाजी सुइका, नागबहाल, ल. पु.

व्यवस्थापक : भिक्षु महानाम, प्रकाशक : आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू, नेपाल । फोन : १४४२०

मुद्रक : नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, काठमाडौं, नेपाल । फोन : ११०३२